

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Zăpăcirea societății maghiare

Niciodată nu e de prisos să urmărim manifestările lucrării de influențare ce se exercită asupra societății maghiare de către aceia, cari se socot chemați să o lumineze și să o îndrepteze spre menirea și viitorul ce va fi având. Vom descoperi astfel în chip tot mai evident, și mai instructiv pentru noi înșine, izvoarele atâtor credințe greșite și năzuințe strâmbe, sub infiriparea cărora avem să suferim, drept urmare și noi, cei împotriva cărora în-deosebi se caută să se îndrepteze toate acele credințe și năzuințe.

Iată pe unul care într'un ziar maghiar din cele mai răspândite și-a propus să descopere toate neajunsurile de cari ar fi pătimind astăzi „societatea maghiară”, bineînțeles cu laudabila intențiune de a le găsi apoi leacul și vindecarea... Și iată-l ajuns la un capitol care cu deosebire trebuie să ne intereseze și pe noi, — capitol al cărui titlu glăsuiește: „Naționalități și confesiuni”. — În definitiv confesiunile nu atât, — dar naționalitățile, naționalitățile! acestea sunt cari stau în drumul acelei „unități a societății”, fără de care unitate, nu există societate.

Dar, — nu trebuie să înțelegem unitatea de rasă, fiindcă în cazul acesta o unitate a societății maghiare n'ar putea s'o ducă la mare treabă. Ci vorba este de o astfel de unitate, în care o națiune, un popor, să topiască pe altele în ființa lui, și cu acest chip să sporiască și să se întăriască... — „Pe pământul acesta, — zice

scriitorul maghiar, — câte popoare n'au locuit și s'au contopit în ungurime!” Apoi arată că și grecii și romanii s'au amestecat cu popoare străine, și și-au tras de acolo dezvoltarea măririi lor.

A compara pe maghiari cu grecii vechi și cu romanii, e oricum cam îndrăzneț lucru.

Dar prima întrebare ce ți-se impune, este: — dacă „atâtea popoare” s'au contopit până acuma în ungurime, cum se face, totuș, că numericește totuș ea formează și astăzi una din națiunile cele mai neînsemnate de pe pământ? Ce fel de popoare vor fi fost acelea, a căror contopire n'a putut să arce numărul maghiarilor, până în secolul trecut, la mai mult de 6 milioane, — căci pe evrei de sigur n'o să-i socotim printre maghiari, vădit cum poate apărea oricui, că acest neam numai contopit nu se poate chema în sânul maghiarimii...

Dar ceea ce nu s'a putut face până acuma, sau ce nu s'a făcut decât într'o măsură neînsemnată sau incompletă, — e vorba să se facă de acuma înainte. Da, despre aceasta e vorba, aceasta este tema cea adevărată, pentru care afirmările mai mult sau mai puțin întemeiate privitoare la trecut, au să serviască numai de pregătire.

Căci imediat vine căinarea: „de ce am căuta să ne amăgim? să mărturisim în toată sinceritatea că buba cea mare la noi e aceasta: și am putut să ne asimilăm naționalitățile, și de acum înainte vom putea s'o facem și mai puțin...” Apoi explicația, — pretinsa explicație bine înțeles: — „In tre-

cut nu ne-am asimilat naționalitățile fiindcă n'am voit; ne-am considerat și noi ca un astfel de popor ales, care cu greu deschide porțile cetății sale străinului... Acest lucru s'a întâmplat de altfel și aiurea, de aceea au rămas atâtea frânturi de naționalități risipite în lume. Iar în vremea de față n'am putut să exercităm o influență asimilatoare, fiindcă nu impunem naționalităților...”

Zicem că este o pretinsă explicație aceasta, și pentru că din ea se uită cauza principală a neasimilării naționalităților, cauză care zace în însăși puterea și voința de viață a acestora... Dar la aceasta ne vom întoarce mai târziu. Deocamdată ne interesează să știm ce înțelege sociologul maghiar prin „a impune” naționalităților. — „Mereu ne laudăm, urmează el, că nu este altă țară în lume, unde naționalitățile să se bucure de atâta libertate ca la noi. Acest lucru e adevărat(!) dar nu înduplecăm pe nimenea cu el. Ne-am dovedit neputincioși (tehetetlenek). La noi, locurile de funcționari (în instrucție, justiție, culte etc.), printre naționalități se consideră ca locuri de pedeapsă, unde nu se trimit decât oameni păcătoși sau slabi”, ș'asa mai departe.

Va să zică: Să se impună naționalităților, trimițându-se în mijlocul lor funcționari cât mai strașnici, — iată ce se cere! Ș'apoi treaba maghiarizării are să meargă ca pe rotile.

Înainte de a ajunge la reflecțiile noastre, să mai spicuiem și alte frumuseți de acestea... — „Ce idee conducătoare să căutăm să încetățenim în această privință, în

Ficiorul boerului Nicoară

de Const. A. Giulescu

Pe valea Oltețului în sus, după ce treci moșia Pleșoianului cu casa boerească, șoseaua începe să urce pe un delușor mărginit pe stânga de grădini cu pomi roditori, iar pe dreapta cu nesfârșite lanuri de grâu și porumb, cari se prelungesc de sub pădure, până în luncile de plopi și sălcii pletoase de pe apa Oltețului.

Spre răsărit culmea dealului se împreună cu albastrul cerului într'o îmbrățișare bizară. Zărilor deschid în urmă cu cât te urci mai sus; iar de departe, se furișează pe după cotitura dealului văjăitul morei, ca o amenințare.

Tocmai deasupra începe să se ivească satul Grădiștea, cu casele-i răslețe, agățate la încheietura dealului cu valea. Această localitate pare a fi jucat pe vremuri un rol istoric, de oare-ce în împrejurimi se găsesc urme de cetăți, ziduri vechi năruite de ploi, și săpături adânci în cărămizi și pietre, pe cari nimeni nu le-a văzut, nimeni nu le-a cercetat.

În marginea satului dinspre miază-noapte, unde șoseaua coboară pe sub aripa dealului, tocmai sus pe vârful unui muncel smălțat cu iarbă verde și flori galbene de păpădie și laptele cucului, acolo stă cocoțată — ca o babă în vârful patului — căsuța boerului Ioniță Nicoară.

Om harnic, sfătos la vorbă, și cu pricepere în toate, boer Ioniță știuse să trăiască în vremea lui. Tocmai din pricina asta, se vede, nu-i da de

loc pace Coana Tinca soția dumnisale. Mereu îl cicălea, mereu îl amăra, de credea că-și iese omul din fire; dar geaba, dumnealui o privea de departe, cu zâmbetu-i șiret în colțul gurei, clipind des din gene, și chinuind între dinți o țigaretă pe care nu o mai slăbea.

Oameni primitivi de altfel, și nefățarnici; erau în stare să nu-ți mai vorbească, dacă cumva le treceai prin poartă fără să te abați să-i vezi. Dar nici dumnealor, nici odată nu te ocoleau. Când îi căutai, atunci să fi auzit pe coana Tinca cum își lauda odraslele — cei trei copii ai d-sale, care o mai mângăiau de amărăciunile vieții.

Cel mai iubit dintre toți, cel mai răsfățat era Ionel, fala mamei, dragostea mamei, cum îl alinta coana Tinca.

Poate că unde era și cel mai sârguitor dintre toți, îl învăluia cu atâta dragoste; mai cu seamă, că de curând târminase liceul tot ca premiant întâi — sufletul mamei — și acum era la examenul de bacalaureat. Băiat harnic, nu glumă!...

Ori pe cine prindea coana Tinca, în casă, la poartă, ori pe drumul mare, la toți le spunea că „Ionel e la București să-și ia bacalaureatul”.

Aflase popa din sat, dascălul, primarul, notarul și întreg consiliul comunal. Toți spuneau că „d-nul Ionel s'a dus să-și iee baccalariatul. Dar ce o fi ăla, nimeni nu știa. Numai prea sfinția sa, când era întrebât răspundea așa într'o doară:

— Dar, ce să vă mai spun degeaba, o să-l vedeți când o veni boerul.

Și așa se vorbea peste tot locul. Căci de,

într'un sat e destul să arunci o vorbă de pe la curtea boerească, și e dusă ca glonțul din gură în gură, dela un capăt la celalt.

*

Ionel Nicoară împlinise 21 de ani când terminase liceul. Era drag tuturor colegilor; nu atât pentru calitățile lui fizice, cât pentru cele de camaraderie. În el găseau cei obișnuiți un sprijin, cei îndărătnici un sfătuitor, iar pentru cei buni era un imbold spre mai bine.

Avea un singur cusur: Era prea răsfățat și se alinta singur. În timpul din urmă căpătase și patima vânătoarei, a călăriei și bicicletei.

Răsunau colnicele și văile, în vacanță, când pornea cu câinii la pădure. Era și cel mai strașnic chemător din împrejurimi. Când da gură cânilor, veniau într'o licură de peste nouă văi.

Câți iepuri uciși, câte vulpi jupuite și câte tânguirii ale coanei Tinchii, care cum îl vedea că pune mâna pe pușcă ori arunca șeaua pe Bălanu, începea:

— Ionel mamă, fii cu băgare de seamă, să nu ți-se întâmple ceva prin pădure. Ori, să nu se poticnească calul cu tine; mergi la pas, și ține-te de gâtul calului...

Și în urmă către servitor:

— Vasile, te-a luat mama dracului, fii cu ochii în patru. Mai bine să te duci în lume, decât să i-se întâmple copilului ceva. Tu îl înveți la toate; diavol ce ești!...

— Lasă coană mare, ce crezi dumneata că noi suntem de mămăligă?

societatea maghiară? — se întreabă mai departe sociologul maghiar. Ideea violenței? Aceasta nu e nici în firea maghiară, — și... nici nu poate duce la scop... Să pășim pe terenul deplinei îndreptățiri egale? Desigur, în ce privește drepturile *personale*... Dar ca noi să dezvoltăm culturile *străine*, — această sinucidere să n'o aștepte nimenea de la noi. Că nu apăsăm pe nimenea și nimic, — mai mult nimeni nu poate să pretindă dela noi..."

S'apoi iar comparațiile cu... Europa! — „Care societate din Europa își crește ea singură concurent pe pământul ei propriu? Se citează Elveția. Dar în Elveția sunt trei societăți: germană, franceză, italiană; fiecare se hrănește dela izvorul ei, — francezul elvețian e francez, germanul german, italianul italian. Scriitorii, artiștii lor sunt naționali, nu elvețieni. — Astfel orice cultură are un caracter național, — cultură internațională nu există. Scopul statornic al luptei noastre, este ca aici în Ungaria să fie o singură cultură, care să domineze...”

De aci apoi, pe această cale, scopul scopurilor: „*Stăpânirea maghiară* să ajungă a fi așa, după cum o doresc maghiarii”.

Dar am citat destul, ca să apară încă odată, în strigătoare lumină, întreg spiritul fals, în care se caută mereu, astfel, sistematic, să se facă educația sufletească a societății maghiare... Se țese, se țese astfel minciuna, ajunge până care să învăluie ochii și să despartă orice bun simț de cunoașterea și prețuirea cuminte a realității...

Dar capătul firului mincinos e atât de lesne de prins, și prinzându-l atât de ușor este să se distrame întreaga minciună să se sătură.

Am mai făcut această operație și o vom mai face: nu trebuie să fim noi mai puțin stăruitori întru spulberarea falșelor clădiri, decât sunt aceia întru mereu repetatele încercări de a le propti netemeinicia...

Finanțele României

II.

Am arătat, în articolul precedent, în câteva trăsături generale care este proiectul de buget general pe exercițiul 1912—1913 al guvernului actual. Am văzut că noul buget prezintă un spor de cheltueli de cel puțin 22 de milioane. Acest plus însă va trece după toate probabilitățile chiar de 25 milioane prin deschiderea de credite suplimentare și extraordinare, în cursul anului viitor, un an care promite a fi plin de evenimente politice importante.

Ne bate la ochi faptul că ministerul care va necesita sporul cel mai mare la cheltueli și prin urmare acela care va lua partea cea mai mare din sporul bugetar de 22 milioane, este ministerul de războiu.

Ne înarmăm și înarmările costă sacrificii mari. Cele trei sute de mii de trupe de prima linie pe cari le vom trimite în foc, trebuiesc echipate și înarmate bine. Armamentul și echipamentul acestor trupe sunt complete, dar s'au creat, în timpul ultimului unități de trupe și s'au luat măsuri strategice cari toate necesită un spor de cheltueli. Am văzut că acest spor este de 8—12 milioane. Și cum bugetul ministerului nostru de războiu a fost în cursul exercițiului prezent (1911—1912) de 75 milioane de lei, bugetul viitor 1912—1913 va fi pentru acest minister cel puțin 85 de milioane.

Am mai văzut că aproape toate celelalte ministere au cerut și ele sporuri bugetare mai mici sau mai mari. În rezumat noul buget va întrece, având în vedere toate aceste sporuri, cifra de o jumătate de miliard de lei.

Să vedem cari sunt sursele financiare din cari guvernul Carp speră să acopere sporul de vre-o 25 de milioane cu care se prezintă noul buget.

Situațiunea guvernului din acest punct de vedere este destul de dificilă. Venind la putere guvernul conservator a promis ieftenirea traiului. Acesta a fost unul din punctele de program ale partidului conser-

vator care avea mai mult farmec fiindcă corespundea unei necesități economice-sociale urgente.

Guvernul se va ține de promisiune. Spre a mai ușura din sarcinile populației sărace, care suferă mai mult din cauza scumpetei traiului, guvernul prin două legi, a căror proiecte sunt gata, va scuti de impozitul fonciar proprietățile cari au un venit mai mic de 300 lei și va renunța la perceperea unei părți din tacsă de consumațiune asupra zahărului.

Evedint, că urmând o asemenea politică de scutiri de impozite și de taxe, guvernul n'ar ajunge niciodată să sporească veniturile statului. Dimpotrivă: în chipul acestei veniturile viitorului exercițiu vor fi chiar inferioare veniturilor încassate în cursul actualului an bugetar.

Spre a umple golul lăsat prin scutirile de impozite de mai sus, guvernul proiectează o serie de reforme financiare cari ar spori veniturile statului nostru.

O modificare a legii patentei va crea tezaurului o sursă nouă de venituri. O altă reformă tot pentru acest scop va fi legea pentru modificarea încurajării industriei naționale.

Se vor impune prin această lege toate stabilimentele industriale la un impozit calculat asupra venitului.

Guvernul mai speră un spor de venituri din două părți: un excedent al veniturilor vămilor cari sunt în continuă creștere și un plus de încassări la impozite în general, cauzat de împrejurarea, că am avut un an agricol bun.

Adunând toate aceste sporuri de venituri se speră, că guvernul nu numai că va umple golul creat prin legile pentru ieftenirea traiului, dar va putea să facă față tuturor cheltuielilor viitorului exercițiu.

Ar fi interesant să examinăm care este natura veniturilor statului român, cari sunt cifrele acestor venituri și cum sunt repartizate ele pe ministere.

În actualul exercițiu, socotind venitu-

Și porniau la drum, în tropotul cailor, ori în lătratul nervos al cânilor legați în lanț...

Când sta coana Tinca de vorbă cu vre-o cumătră, începea cu planurile și pronosticurile dumisale pentru viitorul copiilor:

— Ei, draga mea, muncesc și eu acum, că pentru ei adun. Când n'oi mai putea, mă duc o lună la maioru, una la magistratu și alta la ginerimeu. Trec și eu așa de câte patru-ori pe la fiecare, și am încheiat anul.

— Așa e, coană Tinco, ai avut parte de copii buni. Să și-i trăiască Dumnezeu!

Și astfel trecea vremea. Copiii creșteau, speranțele creșteau. Zările tot mai luminoase se deschideau, iar coana Tinca tot mai bucuroasă era!...

Primiseră telegramă din București, că Ionel a reușit cu succes la bacalaureat și vine la țară întovărășit de prietenul Rizeanu student în anul II la medicină.

Ce pregătiri pe coana Tinca!... Ba că lui Ionel îi place mâncarea cutare, ba să-i facă o plăcintă cu mere; ba un borcan cu dulceață de prune coapte. Ba câte alte străduinți nu și-a dat atunci biata femeie!... De, mamă, ce să-i faci?!...

Seara, așteptau toți cu urechea ațintită la drum, să audă sunetul clopoțelilor. Felinarul dela poartă era luminat. Toate camerile fuseseră peste zi frumos împodobite; iar pavilionul de zorele era plin de lampioane venețiene.

Coana Tinca, oscila ca o pendulă între pa-

vilion și bucătărie; din timp în timp striga înduioșată:

— Ce Dumnezeu de nu mai vin?

Boier Ioniță cetea tacticos „Universul” în pagina patru. Singura pagină unde găsea ceva interesant. O pisică ședea ghemuită pe un scăunel dela ușă. Doi câni se sbenguiau în mijlocul curții, pe când dintr'un colț tănuț în zare se ridica luna deasupra fânețelor de pe marginea Oltetului.

Târziu, se aude huruitul unei trăsurii. Căii urcau domol pe coama dealului. Glasul răgușit al vizitiului răsuna din vreme în vreme:

— Hi taică, hi sus, că vă duc la fân și apă bună!...

Toți ai casei ies întru întâmpinare.

Imbrățișeri, sărutări, întrebări, râsete, toate se amestecau într'o armonie ciudată!...

Coana Tinca plângea de bucurie. Până și câinii săreau scâncind de părere bună.

Toată seara a fost petrecută într'un delir de veselie. Ionel părea că dă examen pentru a doua oară, așa prinsese a le povesti toate greutățile examenului. Cei doi frați ascultau, coana Tinca suspina, Rizeanu se plictisea, iar boier Ioniță cu ochii pe jumătate închiși, râdea pe sub mustață, pe deplin mulțumit.

Când cântau cocoșii a doua oară s'au dus să se culce.

Luna se ridicase deasupra pavilionului și lumina toată împrejurimea.

Câinii lătrau în satul depărtat, iar pe culmile pierdute în zare, zorile se înfrățeau cu întunericul!...

A doua zi n'au ieșit din casă cei doi prieteni decât târziu, aproape de seară.

Cum prietenul Rizeanu își luase cu el jobenul și halatul dela spital, ce i-a venit chef lui Ionel, să îmbrace halatul prietenului și să pue jobenul lui pe cap. Astfel dichisit a pornit prin sat la brațul amicului său.

Era o vreme frumoasă. Plouase în timpul zilei, și o răcoare plăcută se lăsase peste sat. Amurgul se topea pe creștetul unui deal pleșuit. Plopii glăsuiau în valea mare de pe malul Oltetului, iar zările tot mai mult se întunecau.

Până aproape de primărie cei doi prieteni nu întâlniră pe nimeni. Oamenii din sat erau îmbrățișați pe câmp la muncă. Aproape de podul „Văii satului” doi vecini vorbeau peste pridvor. Când ajunseră în dreptul lor, le deteră „bună seara” și trecură mai departe...

Atunci se desluși un glas în urma lor și o mână arăta spre jobenul lui Ionel:

— A ba cumetre Nicolae, vezi, tot spunea coana noastră. A luat domnu Ionel baccalariatul ăla. Ia uite cât e de înalt și negru ca fundu ceanului.

— Ba eu văd, mare cumetre, zise celalalt, făcându-și mâna strașină.

A doua zi, știa tot satul că a venit domnu Ionel cu baccalariatul. E un ăla cât putineiu de mare și negru, negru, de ai crede că e ucigă-l toaca!...

rile până la 31 iulie 1911, s'au încasat următoarele sume (în cifre rotunde):

Impozitele directe 44½ milioane, impozitele indirecte 84 milioane, taxele de timbru și înregistrare 30½ milioane, monopolurile statului 71 milioane, serviciile publice 110½ milioane, domeniile statului 25½ milioane, subvențiuni 18 milioane, ministerul finanțelor 75 mil., ministerul de interne 6 milioane, ministerul de justiție 2½ milioane, ministerul de externe 226 mii, ministerul de domenii 113½ mii, ministerul de industrie 2½ milioane, ministerul de războiu 711½ mii, ministerul lucrărilor publice 3½ milioane, ministerul cultelor 9 milioane. În total s'a încasat suma de 482,914,990 lei dela 31 iulie 1910 până la 31 iulie 1911.

Din acest tablou reiese toată organizația financiară a României.

Sunt date așa de interesante încât ne vom rezerva un alt prilej spre a vorbi mai pe larg despre ele și a scoate învățămintele ce decurg din ele.

Deocamdată ne mulțumim să facem observațiunea, că tabloul de mai sus ne arată, că organizația noastră financiară din punctul de vedere al impozitelor este foarte defectuoasă.

Cifra de 44½ milioane pe care ne-o dau impozitele directe este prea mică, este ridicolă. În România nu există impozitul personal pe venit! Un avocat care câștigă sute de mii de lei anual plătește un impozit mai mic decât un băcan care câștigă câteva mii.

Impozitul personal este absolut neorganizat, au rămas instituțiuni financiare de acum o sută de ani, ca spre exemplu birul. Dacă s'ar introduce impozitul personal pe venit și impozitul proporțional tot pe venit — așa cum este proiectat — situațiunea aceasta s'ar schimba radical și impozitele directe ar da statului român nu numai venituri mai abundente, dar și mai juste.

Venitul cel mai mare îl dau serviciile publice: poșta, telegraful și telefonul căile ferate și navigațiunea fluvială și maritimă. Acestea împreună au dat un venit de 110½ milioane.

În al doilea rând urmează impozitele indirecte cu suma de 84 milioane. Aici se cuprind: venitul vămilor, taxele pe băuturi spirituoase, pe alcoolul denaturat, pe zahăr și pe petrol. Numai venitul vămilor a fost de 58 milioane, o cifră colosală, mai mult decât toate impozitele directe!

Urmează apoi veniturile ministerului de finanțe, cel mai bogat minister (cum este și firește), 75 milioane. Apoi vine, în al patrulea rând, venitul monopolurilor statului: 71 milioane. Numai din vânzarea tutunului s'au încasat 61 și ½ milioane de lei, aproape cât s'a încasat dela vămi și mai mult decât s'a încasat din impozitele directe!

Taxele de timbru și înregistrare au frumoasa sumă de 30½ milioane, subvențiunile servite statului se urcă la 18 mil. Restul veniturilor dela diferitele ministere este neînsemnat (câteva milioane sau sute de mii de minister) pe lângă cifrele sus arătate.

Ca încheiere putem să facem observațiunea, că finanțele statului român sunt bine echilibrate și propuse, deși s'ar im-

pune o serie întreagă de reforme pe acest teren.

Dacă totuși veniturile sporesc simțitor pe fiecare an și am putut ajunge să avem un buget de o jumătate de miliard, este că statul este în plin progres economic. Un semn mai mult că este vigoare în acest stat și e putere de viață în națiunea noastră.

București, octombrie 1911.

Mircea Rusu-Ștreanu.

Un comunicat senzațional al guvernului maghiar. Primit delă corespondentul nostru din Budapesta prin telefon următoarele: Azi, după amiază la orele 2 a apărut un comunicat al guvernului, în care se spune, că tratativele de împăciuire inițiate de președintele camerei Albert Berzeviczy s'au zădărnicit.

Ca urmare a acestui fapt, președintele Berzeviczy își va da demisia în ședința de luni a camerei. Tot luni se va face alegerea noului președinte, pentru care guvernul a fixat pe contele Tisza.

Corespondentul ne mai comunică, că Juszth, șeful opoziției a declarat, că va obstrua alegerea lui Tisza. Contele Iuliu Andrássy s'a solidarizat cu opoziția.

După cum se învederează din aceste vești, ministrul-președinte Khuen nu mai răzbește cu diplomația. De altfel e clar că un întreg complex de cauze l'au silit pe diplomatul Khuen să dea o atare „soluție”, care fără îndoială în curând îl va nimici. Căderea regimului Khuen, deci tocmai ca și venirea lui la putere se face în dordora volniciei și călcării de lege.

Monarhiștii din Portugalia. Republicanii a treia oară înăbușiră revoluția monarhistă din Portugalia. După cele mai noi vești revoluționarii nu mai dau semn de viață. Cu toate acestea armata republicană veghiază la hotarele țării.

Din Cameră. Cu toate că în ședința de azi a Camerei nu s'a ivit nici un incident sau eveniment de importanță politică, totuși cele întâmplate pe culcuș, discuțiile și vociferările agitate dintre corifeii opoziției și a guvernului, au prevestit, că se pregătește noua schimbare radicală a situației. Noua conduită războinică a guvernului, ce află expresie în comunicatul publicat la orele 2 d. a. pregătește evenimente de importanță istorică în politica maghiară. Ne reținem deocamdată de a face comentariu meritoric asupra celor mai noi combinații, așteptând confirmarea lor, căci sunt prea frapante și îndrăznețe.

Revoluția din China. Știrile despre mersul revoluției sunt menite a produce mari senzații. Lucruri neașteptate se întâmplă. În fiecare zi revoluția se prezintă sub altă înfățișare și mai mult decât atâta, fiecare moment ne arată cu multă evidentă, că acei ce mai sprijinesc stările neconstituționale din China sunt numai puținii favorizați ai acestor stări și pe când acele trupe imperiale, sunt în serviciul despotismului numai de silă, de fapt însă fiecare soldat e un revoluționar, fiind-că a sosit timpul să fie.

Un păcat greu însă vor avea să poarte acei, cari acum, ca și altădată numai după mari jertfe au dat și vor da, ceea ce în mod legitim se cuvenea să dea, fără a aștepta plata sângelui.

Și acum plata se va face, căci orașe din ce în ce mai multe falfăie steagul republicei chineze. Mai mult decât atâta trupele din nord, cari mai dădeau oarecare nădejde împăratului, au trecut la revoluționari.

Ofițerii numitelor corpuri de armată au declarat solidar, că vor ataca Pekingul cu trupele lor,

dacă următoarele cereri nu li-se vor îndeplini, fără vre-o restricțiune:

1. Convocarea reprezentățiunii poporului; 2, acordarea constituției; 3, armata să se întrebuițeze la înăbușirea mișcărilor interne, numai cu învoirea parlamentului; 4, împăratul nu va mai dispune de viața supușilor și 5, guvernul va fi responsabil parlamentului.

Aceste cereri prezentate într'un memoriu au produs în capitală o senzație penibilă.

Din Kanton se primește știrea, că eri seară, la orele 6 și jumătate pe toate localurile publice din oraș, au fost înălțate steagurile republicei.

Împăratul a ordonat arestarea vicereșilor din Naking și Hukuang și conducerea lor în Peking, unde își vor primi pedeapsa meritată. Sigilele vicereșilor se vor da lui Juansikkai. În Pejuanfu soldații s'au revoltat, iar orașul s'a solidarizat cu soldații.

Peking. — După știrea unui consul din Naking, nesiguranța în Peking crește mereu.

O trupă de șase mii ce avea să plece spre Hankau a cerut printr'un memoriu imediata acordare a constituției.

Londra. — Newyork Herald, află din Peking că amiralul Sa a făcut cunoscut guvernului că marina e hotărâtă a părăsi pe împărat, dacă nu va da reformele politice.

Peking. — Joi s'a publicat un edict împărătesc în care se promite constituția și guvernul constituțional, în care nu va lua parte nici un nobil. Totodată se promite și amnestie.

Newyork. — După o știre semioficială din Peking, tânărul împărat în mod tănuțit a plecat din Peking. În locul său a fost pus un tânăr, ce îi seamănă întru câtva.

Adunarea din Cheveresul-mare

Am anunțat încă în numărul de ieri, că adunarea poporală dela Cheveresul-mare a succes peste așteptările noastre.

Din greșala paginatorului în numărul nostru de ieri nu s'a publicat lista completă a intelectualilor români, cari au participat la adunare. Afară de cei amintiți au mai fost de față următorii: Ioan Nedelcu, (adv. în Buzias), Al. Buibaș (dir. filialei „Timișana” în Buzias), Masorca (contabil), Moldovan (contabil), Cornel Ștefan, (capelan protopopesc în Buzias), I. Folea (casier la fil. „Timișana”), Al. Hodăgiu (contabil la „Timișana” din Timișoara), I. Popovici (dir. filialei „Timișana” în Recas), L. Magdu (contabil la centrala „Timișanei” în Timișoara), Al. Ioanovici (preot-Cerna), I. Ștepanescu (preot-Besini), I. Marcean (preot Sa-coșul-ung.), apoi învățătorii S. Paunescu, Nic. Vlădică, Nic. Radu și P. Savi, I. Rusu (cand. de preot și I. Neagoe (comerciant în Buzias).

Cu deosebită bucurie trebuie să relevăm faptul, că în comitatul Timișorii o întreagă generație tânără de români intelectuali au luat steagul luptei naționale în mâinile lor și în perfectă solidaritate și bună înțelegere desăvârșesc munca grea a desghetării și consolidării naționale în comitatul lor.

Și trebuie să înregistrăm cu multă satisfacțiune faptul, că preoțimea și învățătorimea română din comitatul Timișorii în majoritatea ei covârșitoare asemenea își face cu drag și însuflețire datoria ei națională.

Ar trebui să reproducem la acest loc vorbirile rostite la adunarea dela Cheveresul-mare, dar marea îmbulzeală de material nu ne îngăduie să facem lucrul acesta așa, cum am fi dorit. Omitem deci publicarea discursurilor rostite de către dnii dr. Ioan Suciu, V. Goldiș și Ioan Văsi, cari toți trei

au vorbit la cele mai multe adunări populare și ale căror vederi se cunosc deci din discursurile lor rostite și publicate cu prilejul altor adunări populare. Ne mărginim a reda în extras palid vorbirile dlor *dr. Gheorghe Adam, dr. Mercea și dr. Doboșan.*

D. dr. Gheorghe Adam, dă povețe înțelepte poporului. Ne îndeamnă ca pretutindeni și totdeauna să ne afirmăm ca români. Ca români vom să trăim și să murim în țara aceasta, care e și a noastră, nu numai a ungușilor. Să ne luminăm prin școală, prin biserică, prin cetitul cărților și a gazetelor românești, *căci având cultură și bunăstare națională fără indoială vom putea să ne câștigăm și drepturile politice, cari ni-se cuvin. Să fim una în toate. Să nu ascultăm nici de ademenirile, nici de înfricoșările aceluia, cari vor să ne spargă și să bage zizanie între noi.* Sunt ei, deși mulți, și între români, cari oricând s'au făcut coadă de topor în mâinile guvernului ori că sunt rai dela fire și cearcă să bage zizanie și neînțelegere în rândurile noastre. Dvoastră însă, zice oratorul, să fiți cumiți și să înțelegeți, cine vă sfătuiește spre bine și cine spre rău. Asupra tuturor lucrurilor obștești ale dvoastre să vă sfătuiți în bunăînțelegere și când nu ați putea să aflați singuri calea cea bună, să cereți și să ascultați sfatul frunțașilor cărturari români, despre cari puteți cunoaște, că vă voiesc binele. Indesebi la alegerile de deputați să nu vă lăsați momiți și terorizați, ci cu toții ca un singur om să ajutați la izbândă steagul partidului nostru național român.

Dr. Mercea (advocat în Buzias). E primit cu ovații din partea poporului):

Fraților!

Așa ne spune scriptura, că în una din zilele acestea îl întimpinase pe dumnezeescul Mântuitor un farizeu, care cu dorul de a-l ispiți îi arată un ban, pe care era bătut chipul Cezarului și îi zise: cade-se oare a da dajdie Cezarului au nu? Iară El știind fățărnicia fariseului au zis: dați celea ce sunt ale Cezarului Cezarului și cele ce sunt ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu.

Dacă dumnezeescul Mântuitor acum și pe acestea plaiuri ar fi să-și săvârșească opera sa derăscumpărare, văzând referințele politice, în cari în țara aceasta se află milioanele poporului, de bună seama i-ar răspunde fariseului ispititor: dați Cezarului ce este a Cezarului, dați lui Dumnezeu, ce este a lui Dumnezeu, dar dați și poporului ceea ce este a poporului!

Și ce este a se da poporului? Sarcini? Poveri noi? Nu, fraților, căci și acelea, cari astăzi ne apasă umerii, nu le mai putem suporta. Drepturile îi lipsesc poporului.

În anul 1848 înarticulându-se în lege principiile renașterii politice, adecă frățietatea, libertatea și egalitatea, în formă s'au dărâmat zidurile, ce despărțeau compacta masă a nobilimei de milioanele iobagilor, în fond însă au rămas și mai departe două tabere, străine una de alta, opuse în modul de cugetare, în aspirațiunile și în interesele lor. O tabără a fost și este și acum tabăra feudărilor, răzimați pe drepturile nașterii și a averii, iară cealaltă tabără o formează milioanele poporului, după atâția ani de întunecime dornică de lumină, dar săracă și fără mijloace.

Raportul dintre cei de sus și cei de jos îl veți cunoaște pe deplin, dacă frunzăriți puțin cartea legilor, în care nu veți găsi măcar o lege, în care s'ar afla intențiunea serioasă pentru promovarea intereselor poporului. Și știți pentru ce? Pentru că totdeauna feudălii au fost la putere și cine împarte parte-și face. Noi însă ne-am săturat de această stare și de oarece isvorul tuturor relelor, de cari suferim, este actualul sistem electoral, care favorizează numai unele clase și lasă desmoștenite milioanele poporului, noi cerem și pretindem reforma electorală prin introducerea votului universal, secret, direct și în comune. (Trăiască!)

Dați-mi voie, fraților, să vă explic în câteva cuvinte, ce însemnătate are votul universal, egal direct și pe comune și ce însemnătate are acest vot din punct de vedere cultural, economic și național.

Sufragiul universal însemnă, ca toți cetățenii să fie părtași în măsură deopotrivă la drepturile publice, sărac și bogat, maghiar și nemaghiar conform principiului de dreptate. Că precum la sarcini și greutăți suntem una, una să fim și la drepturi. Și în privința aceasta nu recunoaștem și nu primim nici o restricțiune, de oarece baza dreptului

o formează calitatea de cetățean, care în senzul legilor una și aceeași este. Precum cetățeanul maghiar este deopotrivă cu cel român, așa și măsura drepturilor trebuie să fie deopotrivă. La alcătuirea reformei electorale unii pretind ca vot să se deie numai aceluia, cari știu să scrie și să citească unguște, alții zic, să se deie vot tuturor aceluia cari știu să scrie și să citească peste tot în orice limbă. Toate acestea sunt însă fără temei, căci dacă îndatorirea de a cătăni și a plăti dare nu este legată de nici o condițiune, atunci nici dreptul la vot nu trebuie să fie legat de nici o condițiune.

Votarea secretă însemnează, că alegătorii să nu poată fi controlați atunci, când își exercită unul din cele mai importante drepturi, ci să fie lăsați să voteze așa, după cum îi trage inima și mintea lor.

Pretindem, ca votarea să fie secretă, căci pățaniile trecutului ni-au arătat ce va să zică sistemul de votare pe față. Înainte de alegere dela fișpan prin fibirău până la chinezul satului toate puterile se pun în mișcare în interesul candidatului guvernamental cu promisiuni, cari nici când nu le implinesc. Cu tot felul de presiuni și cu mijloace de corupere silesc pe cetățeni să voteze în contra convingerii lor. Dacă însă votul va fi secret, atunci presiunea fibiraelor și ale notarilor vor fi zadarnice, căci urna de alegere nu va descoperi secretul, iar în suflet să-ți citească numai Dzeu va putea.

Prin introducerea votului universal și secret va înceta acea înjositoare stare, ca papricașul și rachiul să ne aleagă deputații, va înceta acea stare ticăloasă, care face pe mulți de ai noștri ca să-și vândă pe carii lui Iuda neamul și limba votând cu contrarii de moarte ai intereselor noastre naționale românești, căci unde se va afla omul acela scurt de vedere, care fiind voturile foarte multe să-și cheltuiască toată averea pentru deputație, dacă nu poate ști cu siguranță, că uscăturile, cari i-au primit banii, vor și vota cu dânsul? Și când corupțiunile de felul acesta vor înceta, vom ajunge o vreme nouă, când poporul în deplină libertate își va alege pe reprezentanții săi, cari cu drept cuvânt vor putea spune, că din voia poporului își ocupă locurile lor în sfatul țării și noi atunci vom avea atâți deputați naționali, cari vor lupta cu bărbăție, vor lupta pentru interesele noastre naționale, pentru propășirea noastră culturală și materială.

Votarea directă și comunală însemnă, că alegătorii vor avea să voteze fiecare acasă în comuna lor și nu va trebui să meargă cu cheltuială mare la locul îndepărtat, unde se votează acum. Și va avea să voteze fiecare în persoană, nu prin altul, cum se întâmplă aceasta acum în unele părți din Ardeal.

Fraților! Votul universal va sfărma stavila, care acum oprește aproape 10 milioane de cetățeni dela exercitarea drepturilor publice și prin pașirea acestora pe arena politică va fi posibil, că în viața publică să între un curent nou, un curent sănătos, care va schimba cu totul viața politică și socială...

Dela comună și până în parlament voința noastră se va manifesta prin aleșii noștri, fii ai poporului, cari cunosc durerile noastre, cari dimpreună cu noi plâng și se bucură.

Reforma electorală, votul universal cinstit va face imposibil, ca deputații, pe cari voi îi alegeți să se bucore de durerile voastre și să voteze legi în contra intereselor poporului. Nu se vor mai aduce atunci legi de acelea, cari să-ți răpească dreptul de a te folosi de limba maicii tale în comună, la comitat, la judecătorie ori în școală. Prin votul universal se va pune capăt acelei stări rușinoase, în care pruncii noștri sunt siliți să învețe într-o limbă străină, pe care nu o cunosc și astfel nu pot să-și agonisească cunoștințele de lipsă pentru înaintarea lor pe toate terenele.

Cerem deci, fraților, votul universal, dar nu ne mulțumim numai cu acesta, ci pretindem, ca să fim noi singuri stăpâni peste treburile noastre. Nu vom să suferim mai departe, ca străinii să fie stăpânitorii noștri, ci cerem, ca toate treburile românilor, să fie date iarăși în grija românilor, cerem cu un cuvânt drepturi naționale, căci oricât am fi noi de liberi și oricât ar fi de buni stăpânii străini, noi vom fi numai slugile lor. Cum a zis într-o adunare undeva iubitul nostru frunțaș Vasile Goldiș (Trăiască!), noi nici la stăpâni bani nu vom să fim slugi, ci vom să fim noi însine stăpâni peste noi și pentru aceea cerem, ca cer-

curile electorale să fie împărțite după naționalități, ca în cercurile românești numai românii să aibă vot și numai român să poată alege.

Și acum de încheiere vă rog, fraților, să țineți în viitor cu sfințenie la dreptul și la votul vostru, să vă păziți a-l vinde pentru un blid de linte, faptele voastre să fie conduse totdeauna de adevărata iubire de neam, pentru că dacă astfel ne vom arăta de vrednici fii ai neamului nostru, atunci, și Dumnezeu va fi cu noi! (Oratorului i-se fac ovațiuni mari din partea poporului.)

Dr. G. Doboșan (adv. în Timișoara).

Fraților, dați-mi voie să grăiesc și eu câteva cuvinte. (S'auzim!).

Lupta, pe care o desfășură partidul național român, e o luptă, care se poartă pentru binele și pentru drepturile poporului românesc. (Trăiască!)

Lupta aceasta însă nu se putea duce la bun sfârșit fără ajutorul al însuși poporului românesc. Românii de pretutindeni trebuie să înțeleagă rostul partidului național român și trebuie să fie în curat cu aceea, că numai ei prin puterile lor proprii se pot mântui din stările ticăloase în care se află.

Prin cuvinte pe înțelesul poporului oratorul arată, că românii au fost întrucâtva de vină, că li s'au răpădit drepturile cele mai firești, căci ei în multe părți s'au lăsat ademeniți și cumpărați, ca la alegerile parlamentare să-și deie voturile pe dușmanii neamului lor.

Frunțașii națiunii române obosesc în toate părțile ca să deștepte pe români la împlinirea datorinței lor naționale și dacă poporul nu le va da ascultare, ci va rămâne și mai departe la îndemână tuturor străinilor, cari numai binele nu ni-l voiesc, atunci poporul românesc e vrednic de soarta tristă, în care se află.

Oratorul face la sfârșit un călduros apel către alegătorii români, ca la alegerile cele mai apropiate pentru parlament să-și strângă rândurile și în contra abuzurilor, presiunilor și momelilor, cari vor veni din partea stăpânirii, să voteze cu toții numai pentru candidații partidului național român. (Vii ovațiuni).

După d. *dr. Doboșan* a vorbit d. *Vasile Goldiș*, iară după discursul acestuia d. *dr. Aurel Cosma* a cetit proiectul de rezoluțiune, care s'a primit cu mare însuflețire. Terminându-se adunarea, *calușerii* sub conducerea vătafului lor au jucat mai multe jocuri naționale, iară la orele 5 d. a. întreg publicul a plecat pe jos la gară, petrecând pe iubiții frunțași, cari s'au reîntors cu trenul de seară la Timișoara și la Arad. La adunare au luat parte și mai multe doamne în frunte cu doamna protopopeasă *Popa* din Buzias.

Trăiască bravii Chevereșeni!

Adunarea din Diciosânmărtin

Adunarea poporală ținută în 29 oct. n. a. c. la Diciosânmărtin a avut un succes strălucit și ea va fi însemnată cu litere neșterse în istoria mișcării noastre naționale. Cu drept cuvânt se poate spune, că această adunare a fost o adevărată sărbătoare națională, deoarece ea însemnă recucerirea istoricului comitat românesc al Târnavei-mici.

O adevărată minune s'a întâmplat în comitatul Târnavei-mici, a spus foarte nimerit d. dr. Simeon Caluți, președintele adunării. Da, așa este. Cine a luat parte la alegerea de deputat din anul trecut din cercul Diciosânmărtinului a putut să se convingă, că frații noștri din aceste părți s'au încheat într-o tabără bine disciplinată și puternică, care sub conducerea înțeleaptă a vrednicului avocat d. *dr. Romul Boila* și a bravilor preoți și învățători ai acestui ținut, ține piept tuturor atacurilor dușmanului secular.

La această alegere frații noștri au căzut, dar căderea lor a fost o învingere frumoasă pentru partidul nostru național. Acțiunea laudabilă a dlui dr. R. Boila însă nu s'a mărginit la această luptă, ci de atunci încoace d-sa a cutrierat toate satele românești și ajutat de ceilalți colegi ai d-sale precum și de preoți și învățători, a organizat despărțăminte de-ale „Asociațiunii” și aproape în fiecare sat românesc a înființat și câte-o bibliotecă populară, nemai amintind numeroasele prelegeri populare, cari, știm, pentru noi sunt de foarte mare însemnătate.

Iar după toate acestea acum, la 29 oct. n., ni-s'a dat să vedem un fapt nu numai însemnat, dar totodată și înveselitor de inimi: marea adunare populară dela Dicioșânmartin. Mare a fost bucuria noastră, văzând aci adunați aproape 4000 de români voinici conduși de către bravii noștri preoți și învățători iar în frunte având pe neobositul avocat dr. Romul Boila.

Aproape patru mii de frați și-au părăsit pentru o zi vatra familiară, alergând din mari depărtări — la adunarea dela Dicioșânmartin, nu numai să audă glasul adevărat și să soarbă sfaturile înțelepte ale vrednicilor deputați și ale neînfricabilor conducători ai vieții noastre politice, ci totodată să și protesteze în contra nedreptăților și a mulțimei fărădelegilor pe cari ei trebuie să le îndure din partea stăpânilor fără de inimă.

Era un moment înălțător să auzi glasul celor aproape 4000 de piepturi românești strigând: „Ne-am saturat de suferințe, dlor miniștri, de-acum ne-am deșteptat și pretindem drepturi dela țara aceasta pe care și noi o susținem cu banul, sudoarea și sângele nostru”.

Nu putem să scăpăm neînregistrat cu prilejul acesta nici iubirea, alipirea, recunoștința și încrederea fără margini ce au dovedit-o frații din com. Târnavei-mici față de conducerea partidului național, dar mai ales înțelegerea luptei sfinte, ce se poartă pentru viața națională. Insufletirea și glasul lor de aprobare a activității comitetului național va servi drept încurajare pentru neînfricabilii luptători ai intereselor neamului românesc.

A înălțat mult splendoarea acestei serbări prezența dlor deputați dr. Teodor Mihali președ. clubului deputaților naționaliști, dr. Alexandru Vaida-Voevod deputatul Arpașului, dr. Ștefan C. Pop deputatul Șiriei și protopopul Vasile Dămian deputatul Băieide-Criș, foștii deputați naționaliști d-nii dr. Vasile Lucaciu și dr. Iuliu Maniu, apoi dnii advocați dr. Simeon Căluțiu, dr. Romul Boila, dr. Ioan Olteanu, dr. Ilarie Holom, dr. Virgil Radeș, dr. Ioan Bianu și alții al căror nume probabil, le-am scăpat. Iar ca o pozoabă a acestei adunări amintesc prezența unei frumoase și bogate cununii de dame și domnișoare române din loc și jur.

*

Adunarea s'a constituit alegând de președinte pe d. dr. Simion Căluțiu adv.; vicepreședinte pe d. Iosif Lita protopop; iar de notari pe d-nii dr. Virgil Radeș, dr. Ilarie Holom, dr. Ioan Bianu și preotul Nicolae Platon.

Președintele d. dr. S. Căluțiu după-ce în cuvinte frumoase și binesimțite salută pe deputați și pe fruntașii prezenți

declară adunarea deschisă și dă cuvântul d-lui

dr. Teodor Mihali.

Luptele noastre grele n'ar avea nici un spor fără sprijinul poporului. De câte-ori ne ridicăm vocea pentru apărarea drepturilor noastre, dușmanii noștri totdeauna ne strigă, că suntem agitatori. (Nu-i adevărat). Faptul, că la această adunare ați venit în număr atât de frumos e o dovadă, că noi vorbim în numele vostru. (Așa-i). Deci vă mulțumim vouă, cari ne dați putere în luptă.

Soarta unui popor neîndreptățit, — cum e poporul nostru fraților, — numai atunci se va schimba spre bine, dacă vom fi uniți în cugete și în simțiri (Așa-i). Fruntașii noștri, cari în anul 1881 au formulat programul național au fost convinși, că toți trebuie să fim unitari, pentru că numai în cazul acesta vom putea duce luptă bună. (Aprobări).

În acest program fruntașii noștri pretind recunoașterea poporului român ca națiune individuală, etnică și alcătuitoare de stat. Dușmanii noștri se miră când le spunem acest adevăr. Da, în continuu îl vom spune, căci noi suntem un popor authton și, deci pretențiunea noastră e bazată pe legea firii. (Aplauze și aprobări). Pretinde autonomia bisericii noastre și protestăm ca statul să ne răpească acest drept. (Aprobări). Când noi pretindem drepturi în școală și biserică, acestea le pretindem în interesul țării (așa-i), al dinastiei (trăiască dinastia) și al poporului românesc.

Pretindem, fraților, dreptul limbei românești, adică, limba românească să fie recunoscută atât în administrație cât și la judecătoria. Să se numească slujbași români (așa-i), eventual și slujbași cari să cunoască limba noastră, deoarece dirigătorul este pentru popor, iar nu poporul pentru dirigător (Aplauze și aprobări sgomotoase).

Mai departe pretindem, fraților, că guvernul să se îngrijască de bunăstarea economică a țării. deoarece numai o țară bogată poate să progreseze (așa-i).

Sub guvernul coaliției noi, deputații și cu noi poporul românesc, am suferit multe injurături și batjocuri, dar am zis, faceți ce voțiți, căci pe noi nu ne veți putea înfrica (aplaude). În timpul acesta am interpelat mai de multe-ori pentru pășuni, păduri etc., cari chestii în multe cazuri au fost rezolvite în interesele poporului din acele părți.

Zic, noi nu ne-am înfricat de nimic, fiindcă străbunii noștri au trebuit să lupte cu spada, iar noi luptăm pe căi constituționale.

Azi suntem 5 deputați români (ovații și aplauze la adresa deputaților români) cari reprezentăm aproape 4 milioane de români. Corupția, intimidările și forța brutală este cauza, că n'am putut să alegem mai mulți, ba dupăcum știți, la Șomcuta-mare și n'alte locuri sângele de român a pecetluit iubirea de neam (jos dușmanii poporului). Însă să nu desperăm, fraților, că un popor conștiu de datoriile lui naționale, cum e poporul nostru, nu poate fi răpus (aprobări).

Dintre chestiile politice actuale, cari trebuie să ne preocupe și pe noi, mai însemnate sunt pentru noi votul universal și proiectele militare. D. Mihali arată pe larg foloasele votului universal, pe care îl cer nu numai românii, ci toate popoarele neîndreptățite din această țară. Partidele opozante ungurești au declarat, că ele vor împiedeca cu orice preț votarea proiectelor militare. Dar ele în loc să combată cu argumente aceste proiecte, petrec vremea cu flecării. Văzând noi, deputații români, că în parlament nu se lucrează nimic, am hotărât să mergem în popor (bine-ați făcut!) și să-i spunem, că au sosit vremuri nouă, deci e timpul să ne încheagăm (așa-i).

Trebuie să vă amintesc fraților, despre vobirea contelui Șt. Tisza. (Jos Tisza: Sus cu el!) rostită înaintea alegătorilor săi la Arad în chestia proiectelor militare. Tisza a declarat, că cheltuielile militare trebuie să fie înmulțite, pentru că guvernul să poată face o politică mai efectivă contra naționalităților. Aceasta e o cutezanță nemai pomenită. (Protestări sgomotoase în contra lui Tisza și contra guvernului).

Protestăm, cr armata să se facă în contra noastră și pentru interesele feudalilor și a oligarhilor, cari de sute de ani store sângele acestui popor. (Protestări sgomotoase).

Voim armată puternică, dar nu în contra noastră, ci a dușmanului extern. (Aprobări vii). Să nădăjduim, că bătrânul și înțeleptul nostru împă-

rat (trăiască!) va ști să apere prestigiul armatei în contra feudalilor și oligarhilor unguri. (Trăiască împăratul!)

La revedere mai fericită, fraților! (Ovații și aplauze sgomotoase la adresa d-lui Mihali)

dr. Vasile Lucaciu.

Am fost, fraților la Seini, în comitatul Sătmarului, la marginea țării, eu cu mult iubitul președinte al partidului național (Aplauze și ovații. Trăiască Gheorghe Pop de Băsești), și aduc salutul cald al fraților voștri de acolo, cari cu scump sângele lor au pecetluit iubirea de neam. Poporul înduioșat face ovații românilor din Sătmar.

Mult sânge s'a vărsat pe pământul locuit de români! (Așa-i).

Și ajuns'am oare să putem serba ziua fericită a libertății, egalității și frățietății? (Nu!). Nu, fraților. Ne mândrim în Ungaria cu aceste principii frumoase, dar în realitate vedem contrarul. (Aprobări).

Munca culturală de reformare a unui popor se începe dela școală. Vă întreb, cum stăm noi cu școalele noastre? (Rău!) Astfel de răspuns trebuie să primesc eu dela d-tră în veacul al 20-lea, al luminii, în Europa?

Oratorul arată apoi pe larg cum guvernele ungurești năzuesc să ne răpească din școli limba maicii, și aminteste și de legea lui Apponyi, care, spune d. Lucaci, împiedecă cultura noastră. Cerem strămătarea acestei legi pe cale constituțională, iar când parlamentul țării va prezinta voința poporului, spune d. Lucaci, atunci, credem, se va șterge această lege, care este o rușinare a veacului luminii. (Așa-i!)

Ministrul de agricultură trimete învățători ambulanti, cari să țină poporului prelegeri economice. Dar, ce folos, căci ei vorbesc numai ungurește, din care cauză românii nu înțeleg nici o boabă. Am întrebat pe ministrul de agricultură, când eram deputat, că pentru ce trimete și profesori români, să țină astfel de prelegeri, într'adevăr folositoare poporului?

Mi-a răspuns, că nu se poate din punct de vedere „principiar”. (Răsete ironice). Oratorul spune apoi, că românii au dreptul să ceară să li-se înființeze școli agronomice, academice, școli de agricultură, ba chiar o universitate românească. (Aprobări). Plătim dări grele, ne vărsăm sângele pentru patrie, dar cerem și drepturi. (Așa-i).

Miniștrii unguri voiesc să pregătească o lege electorală, prin care cred că ne va putea cutropi. Dar dacă după 2 mii de ani nu ne-au putut cutropi, nădăjduim, că nici de-acum înainte nu ne vor putea. (Așa-i).

De aceea putem saluta cu mândrie viitorul neamului românesc. (Aprobări).

Am văzut lupta voastră frumoasă dela alegerea trecută, unde ați fost conduși atât de frumos de către preoții d-tre. Nu voi, ci legea medievală a fost cauza, că n'ați învins. (Aprobări).

Aveți nădejde în viitor, aveți încredere în conducătorii voștri (trăiască!) și în cauza comună.

La revedere și să ne vedem și amiaza sfântului soare a libertății, egalității și frățietății popoarelor.

(Dlui Lucaci i-se fac ovații sgomotoase).

Dr. Alexandru
Vaida-Voevod.

D-voastră poate nici nu știți, că toți românii din țară vă cinstesc pentru purtarea frumoasă, ce ați dovedit-o la alegerea de deputat. Noi, deputații, încă vă cinstim mult și iată am venit cu toții la voi, pentru că am știut, că aveți însufletire mare și sunteți deștepti.

Până acuma numai d. Căluțiu singur se sfărma pentru voi în lupta de apărare, dar acum și la sate poporul a progresat, având preoți și învățători la înălțimea chemării lor, iar aici, în centru, conducători harnici, cari la lupta trecută v'au adus cinste. (Trăiască!) Voi puținți ați fost, dar ați arătat că sunteți români, dând pildă de iubire de neam. Ați dovedit că v'ați deșteptat și cereți și voi drepturi pe acest pământ udat cu sângele strămoșilor noștri. (Așa-i!)

Fiiți români buni și luptați cu credință, că lupta noastră va aduce roade îmbelșugate pentru copiii și nepoții d-re. (Ajute Dzeu!)

Oratorul atacă pe contele Tisza pentru vobirea dela Arad. Despre Tisza se spune că e om cuminte. Eu îi răspund cu cuvintele lui badea Cârțan: „Poate, domnul acela va fi având multă minte, dar nu va fi toată bună”. (Răsete). Oratorul arată pe larg toate relele, cari vin asupra popo-

rului din cauza conducerii rele. Deci, spune oratorul, nu noi stricăm reputația bună a țării, ci ei, cari se laudă înaintea străinătății cu legi bune, în vreme ce aici, acasă, ei necinstesc legile și asupresc popoarele. (Așa-i!)

Lungă e răbdarea românului, dar dela o vreme și el începe să ceară drepturi. (Așa-i!) Suntem un popor care 2000 de ani am rezistat tuturor atacurilor și am trăit din puterile noastre, nu ne temem deci că ne vor putea nimici. (Așa-i!)

Mergeți acasă și duceți iemeilor voastre salutul nostru al tuturor, căci pentru că v'ați purtat bine la lupta trecută partea leului se cuvine femeii române. (Aplauze nesfârșite și ovații). (Va urma.)

Învinge „Semiluna“ (?)

Tripolisul în mâinile turcilor.

Ni-se pare puțin verosimil, totuși nu putem trage la îndoială, în lipsa unor informațiuni autentice, învingerea neașteptată, ba am putea zice, senzațională a armatei turcești. Din mai multe părți se confirmă triumful „Semilunei“, al cărei flamură glorioasă iarăș, se sbate în adiera tomnatecă pe bastionul Tripolisului.

Ministerul de războiu din Constantinopol într'un comunicat semioficios anunță învingerea armatei turcești asupra italienilor. În comunicat se afirmă — ni-se pare prea exagerat — dezastrul cumplit al armatei italiene. Afirmativ 12.000 de oameni au fost desarmați, parte măcelăriți, parte grav răniți, ori luați prizonieri. Arabii s'au înstăpânit pe cele 100 tunuri italiene, ce au fost aduse în fortăreața tripolitană. În Constantinopol vestea aceasta a stârnit o însufletire delirantă. Pacinicii și afemeiații mohamedani năzăresc o nouă epocă de glorie.

Cloenire cumplită.

Intr'o agitație de nedescris așteaptă întreagă capitala turcească vestile din Tripolis. Oră de oră mulțime nenumărată asaltează palatul ministerului de războiu să prindă confirmarea isbândeii.

După vestile venite se pare că armata italiană e decimată cumplit. Pe câmpul de luptă zac 7000 cadavre de italieni, iar 5000 sunt luați prizonieri. Dacă știrile acestea acopăr adevărul, întreagă acțiunea Italiei a dat un eșec rușinos. Firește totul trebuie primit cu multă circumspecțiune până ce nu avem o confirmare oficioasă.

Cablul în mâinile turcilor.

In Constantinopol întârzierea confirmării acestei învingeri nu neliniștește mulțimea. E știut, că deși Cablul din Derna e în mâini turcești, totuși comunicarea e dificilă dacă nu imposibilă, fiind conductul deteriorat cu desăvârșire.

Muniția în mâinile turcilor.

Conform informațiilor primite de ziarul turcesc „Terdsume“ italienii ocupând Tripolisul, au deșertat spitalul european, transformându-l în cartierul statului major, și o parte în magazin de munițiune. Alaltăeri apoi turcii și arabii au reușit, risipind armata italiană, să intre în spital și să ducă toată munițiunea taberei italiene.

Delirul izbândeii.

Locuitorii Constantinopolului sunt în delir. La cea dintâi veste a triumfului s'a constituit o comisiune, ca să facă pregătiri mari de o strălucită serbare națională, la caz când se va confirma oficios și neîndoios triumful armatei turcești.

Se pregătește un formidabil și splendid conduct cu torțe în fața Dolmei Bagce. Într-o oră va fi iluminat; Constantinopolul va îmbrăca haină de sărbătoare după atâția ani de restriște. O feerie fastuoasă va înregistra

ziua izbândeii în rândul serbărilor naționale turcești.

Stambulul tot s'a dus ieri aseară la seraiu să manifesteze pentru sultanul Mohamed. O privește nespus de frumoasă oferia mulțimea înfinită valurând dealungul străzilor în adâncă tăcere sărbătorească.

In meterezele Tripolisului s'a înfipt steagul alb.

Această veste a comunicat-o ministrul de externe din Constantinopol, beyul Assin cu corporațiile diplomatice străine, la audiența de ieri după amiază.

Beliducele Caneva — prizonier ?

Correspondentul ziarului „Tageblatt“ are informația, că Tripolis de fapt e în mâna turcilor. După o luptă crâncenă și desperată armata turcească a reputat o isbândă decisivă. Dar triumful a fost scump de tot. Ambele părți beligerante au lăsat nenumărate victime pe câmpul de luptă.

Conform unei versiuni neverosimile beliducele Caneva rănit grav a ajuns prizonierul turcilor.

Furtună maritimă fatală.

Triumful surprinzător al armatei turcești își află explicația în izbucnirea unei furtuni maritime puternice. E de sine înțeles că puternicele vase de războiu de pe țărmul Africei de nord, ce puteau apăra Tripolisul, au fost constrânse în urma tempestății să petreacă pe mare departe de țărm, pentru a evita multele pagube ce le poate cauza o asemenea furtună, fiind vasele aproape de țărm. Acest prilej favorabil, când flota italiană bine înarmată era departe, l-au exploatat turcii, asaltând meterezele Tripolisului.

100,000 italieni la arme.

„Giornale d'Italia“ comunică, că ministrul de războiu italian a chemat la arme pe toți tinerii recrutați în anii până la 1889, de tot 100,000 oameni. Dintre acestia se selecționează o armată excelentă de expediție. Trupele noi se transportă mereu pe țărmurile Africei de Nord.

Demonstrații din pricina înfrângerii.

Milano 31 oct. In Genua s'au iscat nemulțumiri la vestea înfrângerii dureroase ce a îndurat-o armata italiană.

Populația din Genua a fost adânc conșternată cetind în cotidianul social-democraților „Il Lavoro“ eșecul dela Tripolis, care după informațiile ziarului a secerat 500 victime omenești. Intreg orașul s'a adunat în fața redacțiunii ziarului „trădător“, demonstrând tumultuos și iminent. Dispoziția cetățenilor e războinică, ce au și dovedit-o demonstrând pentru războiu, în fața gazetelor naționale.

Pașa Hassma asasinat.

Indată ce s'au înstăpânit peste Tripolis turcii au ținut să execute pe trădătorul principe Hassma, care chiar din zilele prime a trecut în partea italienilor.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

(Situția parlamentară. — Svonuri și combinațiuni. — Criză dublă).

Astăzi s'a început prima citire în camera austriacă, a proiectului de buget pentru anul 1912.

Cu acest prilej conform vechiului obicei parlamentar, s'au încins debateri mai lungi asupra politicei din Austria în general.

De astădată nu a fost tocmai ușor a menține acest obicei, căci în situația politică confuză și incurcată de astăzi, a fost o grea datorie pentru

oratorii singuraticelor partide, espunerea unor vederi și argumente, cari să cumpănească mai mult ca niște fraze stereotipe. Situația între astfel de împrejurări, e foarte grea, un cuvânt necumpănit poate eventual împiedeca șanarea raporturilor parlamentare pe mai multe luni.

Din acest motiv debaterile budgetare nu sunt, în acest moment, binevenite guvernului și dacă s'ar fi putut, s'ar fi amânat desigur. În alte țări constituționale parlamentul într'o criză atât de acută a parlamentarismului s'ar fi ajurnat până la termenul, când situația s'ar fi lămurit.

Încercările făcute pentru descălcirea situației, să zădărnicesc prin debateri și negocieri publice, cu atât mai vârtos, cu cât criza tocmai așa ca și în bulgaria, nu poate fi delăturată prin înlocuirea unor persoane dela cârmă, căci cauzele crizei sunt adânci, de natură organică. Piedeca, ce tot meren zădărnicește alcătuirea unei majorități parlamentare capace de muncă, este diferența mare dintre nemții și chei; imposibilitatea de a realiza în Boemia un pact.

Nemții nu vor să știe de o conlucrare parlamentară cu boemii, până ce nu se regulează chestia limbii,

S'a creat deci o ciudată situație. Ministrul președinte Gautsch a declarat, că fără de concursul cheilor nu poate governa și e condiția sine qua non, ca cheii să fie câștigați pentru guvern ca să se poată realiza programul guvernului.

Cheii concursul lor îl fac pendent dela realizarea mai multor postulate, cari apoi pe partea nemților nu află aprobare. Prima condiție a cheilor este numirea unor funcționari chei, a căror sentimente naționale nu pot fi contestate, de miniștri de resort. Nemții reprobă împlinirea acestui postulat cu motivarea, că introducerea veleităților naționaliste în administrație și în tagma funcționarilor va avea urmări fatale. A folosi poziția și autoritatea de funcționar în scopul agitațiilor politice, ar însemna a desconsidera obiectivitatea și imparțialitatea, ce domnea până acum fără considerare la naționalitate. A doua condiție a cheilor, ce se accentuează cu mai multă panderositate este corectarea regulamentului referitor la folosința limbii în oficiile din Boemia, încă înainte de a aranja chestia pe calea legislativă.

Această condiție nemții o resping cu toată hotărârea, deoarece o regulare în chestia limbii nu se poate admite pe altă cale, decât pe cea legislativă. Să ne aducem aminte, că în anul 1897 când ministrul președinte de atunci contele Badenii, a edat ordonanțele sale în chestia limbii, partidele nemțești au luptat cu înverșunare contra guvernului, provocând scene viforoase, nemai pomenite în reichsrat încât numai poliția a putut restabili ordinea.

Deoarece partidele nemțești nu sunt dispuse să accepteze condițiunile puse de chei în vederea conlucrării parlamentare, retragerea guvernului Gautsch nu se poate evita. Prin retragerea ministrului Gautsch însă situația nu va fi sanată sau schimbată de loc, pentru că urmașul lui Gautsch, orișicine ar fi, va avea să lupte tot cu aceleași greutate și tocmai așa îi vor lipsi mijloacele necesare pentru delăturarea crizei, ca și celoraltați. Așa se crede deci, că noul minister — se svonește că contele Stürgkh ar fi omul viitorului — nici nu va nu va apela la votul parlamentului, pentru acordarea trebuințelor primordiale ale statului, ci va aplica paragraful 14, care dă dreptul guvernului, ca să-și câștige mijloacele trebuincioase pentru gospodăria statului și fără concursul parlamentului. Șeful clubului polon, fost ministru de finanțe, dr. Bilinsky deocamdată nu poate fi adus în combinație, deoarece d-sa ambiționează a fi șeful unui minister parlamentar, ceea ce deocamdată pare ex-chis. Așadar și noul parlament a ajuns la punctul mort și nicăiri nu se arată nici o dungă de speranță, că în curând vom putea reveni la stări normale.

Nu e primul caz, când ambele țări ale monarhiei sunt cercate de crize politice.

În Austria se accentuează cu îngrijorare, că în cazul unei împăcări a cârmuirii cu partidele politice maghiare, maghiarii se vor folosi de inerția ce domnește în Austria, făcând încercări de a întâri poziția maghiarilor pe socoteala naționalităților a Austriei și a Coroanei.

Nu-i vorba, cine cunoaște mai de mult relațiunile din Ungaria acela știe, că situația acolo a devenit insuportabilă și sistemul vechiu ce se bazează pe putere și viclenie acum grele încercări are să supoarte.

Situația actuală, care exclude majoritatea populației din administrație și din parlament nu se mai poate tolera, deci trebuie schimbată, căci altfel în Ungaria nu se poate ținti consolidarea relațiilor. Lucru știut de fiecare om cu judecată sănătoasă.

Până ce maghiarii singuri vor fi în posesiunea întregii puteri politice, până ce toate elementele, cari voiau o sinceră împăcare cu Austria, credincioși dinastiei și aderenții unității monarhiei, nu ajung la cuvânt, în Ungaria nu va fi pace. Se vor perândă poate încă multe guverne, dar nici unul nu va putea să o ducă multă vreme, pentru că jumătate din populația unei țări nu poate fi multă vreme desconsiderată.

Austriacus.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

Ocuparea definitivă a Tripolitanei și a Cirenaicei. Constrângerea Turciei să facă pace. O serie de svonuri desmintite.

După victoria repurtată de Italieni la Tripoli, a urmat succesiv ocuparea localităților Homs, Bengas și Derna, unde s'au dat zilele acestea crâncene lupte. Imediat după ce la Homs s'a înălțat tricolorul italian, trupele debarcate la Bengas au fost atacate de mai bine de două mii de beduini în noaptea de 19 spre 20 octombrie st. n. După o luptă aprigă turcii și arabii s'au retras în interior, lăsând pe câmpul de bătae mai bine de două sute de morți și un mare număr de răniți. Din partea Italienilor au fost șapte ofițeri răniți, trei subofițeri și 13 soldați morți și 54 răniți. Cu toate sacrificiile și lipsurile suferite, moralul și starea sanitară a trupelor italiene e excelentă. Ocuparea Bengasului a dat imbold la luptă și o zi în urmă steagul național italian fâlfăia și deasupra portului Derna. Față de aceste rezezi succese se poate spune cu drept cuvânt că de aci înainte se va face cu multă ușurință ocuparea completă și definitivă a Tripolitanei și Cirenaicei. De altfel, arabii au înțeles dela început că cel mai bun lucru e să se dea de partea victorioșilor și n'au încercat la Tripoli să opue nici o rezistență, Italiei. Decând au văzut toate măsurile umanitare pe cari noii lor stăpâni le-au luat cu ocazia instalării guvernatorului italian în Tripolitania, căpeteniile triburilor arabe au cerut să fie socotite ca supuse italienilor. Cei cari trăiesc în interior au intervenit pe lângă autoritățile italiene ca să capete autorizația de a purta arme spre a se putea apăra contra bandelor turcești. În ceea ce privește lupta dela Bengas, după toate posibilitățile, mobilul rezistenței arabilor trebuie căutat nu numai în teama că se va desființa sclavajul sub noul regim, dar mai ales în fanatismul religios de care s'au folosit turcii pentru a-i atâta în contra dușmanilor lor.

Odată cu ocuparea principalelor porturi de pe coasta mării Mediterane de către vitejii Italieni, arabii au pierdut încrederea în rezistența turcă și zi pe zi trec de partea italienilor.

Dela ocuparea coastei tripolitane și cirenaice nu mai e decât un pas până la stăpânirea interiorului. Toate zările de azi socotesc că scopul Italiei e atins din momentul ce-i este asigurat teritoriul Tripolitanei și Cirenaicei și că deci orice luptă ar trebui să înceteze în urma obligației ce și-ar lua Turcia de a recunoaște ocuparea italienească a fostei sale provincii.

„Giornale d'Italia”, de astăseară publică un articol de fond cu titlul „Trebuie să sfârșim”, în care arată, că unicul mijloc prin care s'ar aduce la îndeplinire dorințele exprimate de italieni și s'ar putea constrânge Turcia la încheierea păcii ar fi ocuparea insulelor turcești din marea Egee, sau bombardarea orașelor Salonic, Smirna, etc.

Toată presa italiană e indignată de purtarea neleală a Turcilor și declară, că dacă până acum Italia n'a căutat să se amestece în Turcia europeană, sau n'a provocat complicații în Balcani, a fost pentru că a ascultat de sentimentele umanității și de datoriile politice ce trebuie să urmeze orice stat civilizată în dezvoltarea sa.

Dacă însă Turcia va căuta să continue ostilitățile, Italia e gata să aducă la îndeplinire orice plan, care ar putea fi în paguba liniștii și intereselor economice ale statului otoman.

Să sperăm însă, că Turcia își va recunoaște

singură vina și va căuta cât mai curând să încheie pace, temându-se de grave răscoale ce o amenință în Balcani.

Și pentru-că e vorba de pace, mai multe zăre străine și-au făcut datoria să arate condiționile sub cari aceasta s'ar încheia.

Presa italiană își face o plăcută datorie să desmintă toate svonurile neîntemeiate, cari au circulat în ultima vreme.

Astfel, contrar celor afirmate până acum în gazetele franceze, Italia n'are deloc intenția să dea vre-o indemnizare Turciei în schimbul ocupării Tripolitanei și Cirenaicei.

De asemenea, Italia nici nu s'a gândit măcar să ia vreodată hotărârea, recunoașterii suzeranității religioase a sultanului în provinciile anexate Italiei, după cum anunță alți gazetari, tot așa de bine informați ca și cei din Paris.

În fine încheierea păcii, nu vrea să zică alianță, ci numai restabilirea relațiilor normale între cele două națiuni, cari se găesc actualmente în războiu.

Presupunerea, că pacea ar aduce o prietenie între Turcia și o transformare a Triplicei într-o quadruplă este absolut nefundată și ridiculă, după părerea ziarelor guvernamentale italiene.

Roma, 9 (22) octombrie.

Tiberinus.

DIN BUCOVINA

SCRISORI DIN CERNĂUȚI

Zile de toamnă. — Moartea unui boier român: Leon cavaler de Golan.

De câteva zile a început să ploaie mărunț. Străzile sunt umede și aerul de toamnă e atât de greoiu, încât ți se pare, că te înăduși, nu de năduf însă, ci de negură. Trecătorii cu gulerul paltonului ridicat trec grăbiți și triști.

Nu se mai opresc la răspântiile străzilor, ca acum o lună, când străbăteau greu prin mulțimea deasă, care se preumbla veselă prin orașul luminat. Nu mai auzi risetele obișnuite ale gălăgioșilor. Capitala are aspectul unui oraș asediat, în care li-teamă locuitorilor să părăsească casele...

Cuprins de o melancie nespūsă apucați spre grădina publică.

Frunzele galbene se desprindeau la adierea vântului liniștit, care parcă acompania acest proces de distrugere al naturii. Voiam să mă așez sub stejarul, în a cărui umbră cetiam atâtea lucruri frumoase și interesante. Dar banca era udă și renunțai...

Induioșat de procedura aspră și nemiloasă a timpului, pe care natura o supoartă cu atâtea răbdare m'am întors spre casă...

Incurând o să pice zăpada albă în grădină, și eu n'o să-mi pot vedea stejarul, care-mi părea un tovarăș credincios, când resfoiam paginile scriitorilor mei favoriți...

Urmașii vechilor boieri, cari au mai rămas în Bucovina dispar rând pe rând. Moartea nemiloasă, care nu cruță pe nime, îi trimite la cele eterne, ștergând urmele acestei clase nobile de odinioară. Va sosi timpul, când numai tradiția va povesti despre acești bravi fii ai neamului, cari în timpuri de grea cumpănă au apărat cu brațul lor legea și moșia strămoșească, iar din mijloacele lor au zidit sfinte lăcașuri pentru premărirea Atotputernicului. Și intradevăr numai bisericile și mănăstirile ne-au mai rămas, cari stau ca niște sentinele ale vremurilor apuse și în cari se reoglindește trecutul atâtor fapte mărețe.

Totul e trecător! Numai numele bun și fapta nobilă viețuiește peste toate veacurile. Boierii din țara fagilor ne părăsesc și se duc la sfântul dela Putna, să-i spună în ce hal a ajuns pământul sfânt, udat cu atâtea sânge românesc.

Cel din urmă, care și-a luat rămas bun dela această lume, e fostul primprocuror de pe lângă tribunalul din Suceava: Leon cavaler de Goian.

Trăgându-se dintr'o înaltă familie boierească, a purtat totdeauna cu mândrie numele strămoșilor săi. A fost un om liniștit, căruia îi plăcea singurătatea și tăcerea. Trăia departe de zgomotul zilei. Din cauza aceasta mulți nu-l vor fi cunoscut, cu toate că a fost membru la mai multe societăți culturale românești.

Decedatul avea multă plăcere și tragere de

inimă pentru cântare, dar îndeosebi pentru arta muzicală. Vioara era instrumentul său favorit. Dela dânsul ne-au mai rămas și câteva compoziții inedite și transcrieri de arii naționale, pe cari le-a cules dela prietenul său Grigori Vindiren, un vestit lăutar al Sucevii.

E lucru firesc, dacă pe Goian îl aflăm între sprijinitorii cei mai fervenți ai societății corale „Ciprian Porumbescu”, „Clubul român” și „Școala română” din Suceava etc...

Înainte de a părăsi această vale a plângerilor a dăruit acest suflet nobil notele, colecțiunile și instrumentele sale societăților „Cipr. Porumb.” și „Clubul român”.

Te-au așezat în mormântul rece! De acu înainte mâna ta n'o să mai țină arcul în mână, degetele n'or atinge clapele pianului! Doară vântul de-ți va șuera la căpătâiu, stârnind mahnire în inimile acelora, cari la primăvară vor merge, să-ți presare mormântul cu flori...

Nu 'nvie morții, e 'nzădar copile...³

Correspondent.

Cărți

„Știi românește” de Ion Gorun

Indreptarea limbei

Printre volumele cari pătează în diferite nuanțe fondul vitrinelor bătute de soarele lunilor de vară, și pe cari ni-le aduce întotdeauna bogata activitate literară ce începe toamna, acela al d-lui Gorun e merit să aducă o notă nouă. Noul volum al sobrului nostru novelist e o relevare drastică a ciudatei limbi ce se vorbește, și mai ales se scrie, de către aceia cari ar trebui să fie ei înșiși îndrumători în această direcție.

Literatura unui popor are neapărat și menirea aceasta de a fixa o limbă curată, ferită de neghina ce ar putea-o aduce unii și alții. Dar literaturii și gazetarii noștri parcă ajută și mai mult uneori această regretabilă înstrăinare dela „dreapta scriere”.

Unii din dorința de a fi originali, alții din... grabă, și în sfârșit unii chiar din grijă de a fi cât mai lămurii, ajung la ciudățeni, la pociri și la repetări, fără de nici o noimă.

Așa de pildă — d. Gorun i-a urmărit... cu grije, unii dintre aceștia au ajuns să afirme despre cutare lucru că era: „Absurd — dar logic”, să relateze despre „creșterea oilor și a... ieșilor săi” și în sfârșit să descopere: „Perzistența vieții chiar și... după moarte”; — preferind „mai bine” să dea toată răspunderea pe seama „greșelilor de tipar” decât să ia seama de a fi mai cu băgare de seamă în manifestările lor stilistice.

Relevând această „mentalitate”, „Știi românește” aruncă totdeauna o limpede lumină asupra unora din chestiunile de limbă cele mai de căpetenie, interesându-se de pildă, de îmbogățirea și de sărăcirea limbei, de cuvintele de prisos, de cum se zice — și mai ales de cum ar trebui să se zică — cutare și cutare „cuvântul buclucaș” — înfățișându-ne în ce românească de cafenea traducem uneori, și în sfârșit dându-și toate silințele de a rezolva atâtea și atâtea nedumeriri pe tărâmul acesta.

Îmbrățișând aceste două laturi, — ciudata limbă ce se vorbește și se scrie, și frumoasa, lămurita limbă ce ar trebui, amput ea s'o vorbim — și s'o scriem, cartea domnului Gorun e una din cele mai bine venite și mai cu folos așteptate. Ea va fi de un real serviciu, și desigur că toți aceiași sperăm că sunt încă mulți — cari arată un laudabil interes pentru chestiunile acestea ale lui „Știi românește?” sau „Cum se zice?” nu vor trece cu vederea cea mai sinceră și pricepută călăuză pe plaiurile așa de urgisite dar atât de pitorești ale graiului nostru.

Iustus.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

INFORMAȚIUNI

Arad, 31 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță urcare în temperatură, la nord-vest, probabil ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moale, la nord-vest pe alocurea ploii.

Temperatura la amiazi a fost de 10.5 Cel.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. —
Grâu pe aprilie 1912	11.66
Secară pe octombrie	—
Secară pe aprilie	10.30
Cucuruz pe mai 1912	8.52
Ovăs pe octombrie	—
Ovăs pe aprilie 1912	9.56

Epilogul unei aventuri amoroase

Până și copiii din Frahta își povestesc faimoasa aventură amoroasă a contelui D'Abbadie D'Arast, aventură ce va forma un viitor roman de-al v'nnui prodigios romanțier senzational. Merită dar să o resumăm și noi la locul acesta.

Intr'o bună zi se găsește pe un pod al Senei, un pardesin, un joben și o pereche de mânuși. În fundul jobenului cartea de vizită a contelui D'Arast. Evident că autoritățile au anchetat. Probabil însă că ancheta nu s'ar fi terminat încă, dacă presa franceză nu ar fi descoperit ceea ce cunoaștem azi.

Astfel, datorită lui „Le Matin”, s'a aflat că faimosul conte n'a fost omorât, nici nu s'a sinucis; ci a fost mai practic: a fugit cu dsoara Benoit, guvernanta copiilor săi.

Afacerea luase o turnă a la Sherlock Holmes. Presa franceză a îndeplinit rolul faimosului polițist, și astfel s'a descoperit că fugarii au luat drumul Canadei. Bineînțeles înainte ca dispărutii să ajungă la destinație autoritățile canadane au fost informate.

Ce surpriză pe bătrânul conte când s'a văzut reințors în Europa, căci moravurile americane sunt curioase. Nu li-s'a permis stabilirea acolo, sub cuvânt că, fără să fie soți, au dormit în aceeași cabină. E drept că, dsoara Benoit se jura că nimic criminal nu s'a petrecut între dânsii, dar cu americanii nu încap glumele.

Reveniți, separat, în Europa, urmăriți de către zeci de ziariști, amorozații au reușit să dispară.

Au plecat în Belgia. Retrași, au trăit liniștiți. Au trecut în Germania, Elveția și Italia. Deodată sub cerul albastru al Italiei, au apărut nouri negri ai lipsei de bani. De sigur, îndrăgostiții cari citesc aceste rânduri vor zice: să se fi dus la muncă. Da, așa este. Dar, vedeți, d. conte lăsase acasă o avere imensă: moșii, castele și apoi... franci. Cum să se ducă, într'o fabrică, ca să muncească, un om, care o viață întreagă a dus-o în trândăvie, având alții grije pentru dânsul să muncească, să-i rotunjească averea. Și, apoi la 45—50 de ani!

Ca orice proletar, a luat trenul și cu clasa... III-a, a venit la Paris, să caute bani. „Ea”, fosta guvernantă s'a dus la părinți și „el” a început să-i facă... serenade. Servit de părinții tinerei fote, barbantul conte s'a gândit, că tot e mai bine în castelul lui, în sânul familiei sale.

Și astfel în clip atât de prozaic a luat sfârșit această faimoasă aventură. O lume întreagă savură zi cu zi știrile trimișilor speciali ai ziarelor. Dar ca toate în lume, și aventura aceasta a avut un sfârșit.

O figură reese din toată această întimplare. E soția contelui. Ea îl înșințează, că-l așteaptă cu brațele deschise, să vie acasă, la copiii săi.

„Fata cea mai mare a contelui are aproape vârsta guvernantei cu care a fugit... Cu o resemnare creștinească, cu resemnarea eroinei din celebrul roman Amants al lui Marguerite, d-na D'Abbadie, a iertat toate... El, craiu bătrân, se găsește acum printre ai săi, iar tânăra guvernantă se află la părinți, de sigur, de astădată, fiind mai atentă, și nedându-și inima așa ușor, ori cui.

Internatul gimnazialului român din Brașov.

Duminea viitoare va avea loc solemnitatea punerii pietrii fundamentale a internatului român din Brașov. Programul acestei festivități îl vom publica în unul din numerii viitori.

Concertul corului din Budapesta.

Abia s'a constituit din sânul tinerimei universitare corul bisericesc gr. or. rom. budapestan și deja numără peste 60 membri. Privind simptomele îmbucurătoare direcțiunea corului a hotărât, ca să pășească naintea marelui public și să-i arate desteritatea aceluia cor bine disciplinat. Ocasiunea mai apropiată cu care va da corul dovada desterității sale, va fi în 25 noembrie st. n. când aranjează un concert împreună cu o serată etnografică, la care e poftit cu onoare întreg publicul de elită atât din capitală cât și din provincie. Venitul curat e destinat de o parte pentru sporirea fondului corist,

pe de altă parte fondului ziariștilor români. Ca să puteam realiza scopul nostru nobil, cerem onorativului public românesc să ne deie sprijinul prețios, atât material, cât și moral.

S'a constituit un comitet de 80 membri, care în prezent lucrează la compunerea programei, care va sta pe nivelul posibil mai artistic. Vor figura în ea: cor mixt, cor bărbătesc, pian, violină și cânt etc., toate alese din opurile grandioase ale celor mai renumiți artiști și executate de excelente puteri. Publicarea programei și distribuirea invitațiilor se va întâmpla în săptămâna viitoare. Cu deslușiri și cu invitațiuni servește bucuros și cu toată plăcerea președintele activ al corului dr. Liviu Lința avocat, Budapesta VIII, Hunyadi-ut 15.

Atragem îndeosebi atențiunea stimatului public românesc din provincie, cărui cu acest ocașional i-se dă potrivit pulej a cerceta și cunoaște admirabila noastră capitală întrucât aranjatura a înființat o comisiune de primire și călăuzire. În fine e rugat onoratul public participant să se prezinte la serată — atât damele cât și domnii — posibil în costum național, ca și cu acesta să mărească splendoarea și caracterul național al întregi petreceri.

Prezidiul.

Serata muncitorilor români. Duminecă seara muncitorii români au aranjat într'una din sălile restaurantului Milenium, o serată literară, a doua din seria proiectată pentru iarna aceasta.

Aceste serate literare cari vor urma astfel din două în două săptămâni, sunt un vădit semn îmbucurător despre tendința muncitorilor de a se cultiva și de a-și dezvolta spiritul de solidaritate, prin care numai, pot progresa, din toate punctele de vedere.

Serata s'a început printr'o scurtă și frumoasă cuvântare ținută de d. Sava S. Damian care a căutat, pe lângă resumatul chestiunilor curente, să insiste asupra evenimentului desvăririi monumentului lui Eminescu la Galați. A arătat în cuvinte potrivite și bine simțite, cultul ce trebuie să-l aibă toți față de cel mai mare poet al românilor.

D. Spiridon Calu a ținut o conferință despre „Emanciparea femeii”, relevând situația de inferioritate, în care menține pe femeie, și arătând foloasele morale și sociale ce ar rezulta când femeia ar fi ridicată la nivelul de egalitate, la care ea trebuie să fie. Aduce cele mai moderne păreri asupra rolului ce-l are femeia. Conferința a fost ascultată cu un deosebit interes.

După acestea, s'a făcut muzică, cântând cu violina d. Petru Teodor, frumoase arii populare, dintre cari „Moțul la drum” a fost îndelung aplaudat; d-nii Sava Damian a cântat cu o voce bogată de bariton: „Pe lângă plopii fără soț”, a lui Eminescu; d. Calu a declamat o poezie de I. Păun-Pincio, cu mare efect; d. Iuliu Grebla a rostit un monolog plăcut de A. Pop; d. Ioan Lazar a recitat o poezie din Eminescu și după încă alte produceri muzicale de bun gust, serata s'a sfârșit într'o animație plină de elan sufletească, despărțindu-se toți cu frumoase souveniruri.

Soții Corfescu, au concertat duminecă la Albaulia, având nou succes și câștigând simpatia tuturor de prin locurile pe unde talentații artiști trec. Minunatul interpret al Mesterului Manole, tenorul dramatic Nicu Corfescu culege de pretutindeni ovații și simpatii adevărate.

Neobosiți, ambii artiști procură românilor, în monotonia satelor, clipe frumoase de entuziasm și desfătare sufletească.

Scumpetea în Timișoara. Consiliul comunal al orașului Timișoara a îndrumat oficial orașănesc de accise, ca din cauza prea marelui scumpete, să

înființeze un magazin, din care să se poată cumpăra castraveți, varză, fasole și alte verdețuri, pe prețuri mai convenabile.

A hotărât apoi înființarea unei brutării și a invitat prefectura poliției să supravegheze cu stricteță defacerea alimentelor de cătră precupețe. În fine a hotărât să înainteze guvernului o petiție, în care să urgiteze revizuirea favorurilor acordate pe linia ferată exportatorilor de alimente.

Exemplul consiliului comunal al Timișorii ar putea fi imitat și de celelalte orașe ale țării, unde se comit aceleași abuzuri.

O haită de lupi turbați au dat mai zilele trecute năvală în orașul Pjalovo din Siberia. Au năvălit mai întâi asupra țăranilor, cari erau împraștiați pe câmp la lucru.

Pe mai mulți dintre ei i-a spintecat haita de lupi, așa că numai puțini au putut scăpa cu fuga, luând-o la picior spre sat, unde de groază s'au încuiat prin case, caci haita îi urmărise până acasă. Intreg satul răsuna ziua și noaptea de urletele lupilor, cari nu mai voiau să se depărteze. Puști nu prea aveau oamenii, așa că nu puteau să-i alunge cu focuri.

La pușcăturile unui țăran însă, care dintr'un pod descărca încontinuu gloanțe asupra lupilor, a sosit ajutorul pe neașteptate. Pușcăturile atrăseseră atenția unui grup de soldați, cărora le-a succedat să nimicească întreaga haită.

Un duel între doi săteni. Agricultorul Filip Ienesec din Alsoszakács, din ținutul Aradului, plecând la Arad îi spune nevestei sale, că are să se întoarcă numai după două zile.

În aceeași zi, seara, bărbatul nu se știe cu ce gând — s'a întors acasă, unde a găsit pe consăteanul său Alexandru Maris. O ceartă strașnică s'a iscat între bărbați, însă s'a isprăvit curând, hotărând, după sfatul femeii să se dueleze. Ienesec și-a luat o bardă, iar Maris un cuțit și au eșit în curte, ca să-și facă dreptate unul altuia. Ienesec la primul atac i-a despicat cu barda capul dușmanului său, după care fapt s'a dus și s'a anunțat autorităților.

Pământul zărandenilor. În raportul nostru despre congregația de toamnă a comitatului Arad, am relevat pe scurt succesul punctului de vedere românesc în chestia pământurilor urbariale din Zărand. Afacerea asta veche a ținut în continuă agitație poporul nostru din frunțașă comună Zărand, așa că e de interes să revenim asupra afacerii, schițând fazele prin cari a trecut. Cazul caracterizează foarte nimerit stările din Ungaria.

Familia boerească, contele Edelsheim Gyulai în anul 1858 a donat foștilor urbarialiști din Zărand cu ocaziunea segregării, 35 jughere de pământ peste competență, cu menirea, ca venitul acestor realități să se întrebuințeze pentru scopuri culturale și de binefacere.

Deoarece însă comuna urbarială a Zărandului în acele vremuri nu a fost despărțită de comuna politică, așa că dreptul de proprietate al acestor realități s'a întabulat pe comuna Zărand. Urbarialiștii sau folosit de acest drept până la 1901. În acest an a intrat în vigoare legea despre grădina de copii. Inspectorul școlar influențat de șovinistul notar al comunei, sub pretextul că pământul acesta e scris pe numele „comuna Zărand” în cartea fundală, a relatat ministrului de instrucțiune, spunând că grădina de copii din Zărand, s'ar înființa din venitul acestor 35 jughere de pământ, căci doar, donarea „pentru asta s'a făcut”. Ministrul a îndrumat pretorele din Chișineu, ca prin concursul unui inginer să măsure și apoi să despărtească aceste 35 de jughere pământ de celelalte pământuri urbariale și să-l dea în folosința forurilor chemate de a înființa grădini de copii, ungurești.

Auzind poporul despre acestea s'a revoltat peste măsură. Când pretorele și inspectorul au sosit în sat pentru efectuarea planului lor, tot satul, cu mic, cu mare, tineri și bătrâni, cu furci și cu săcuri le-a eșit în cale și i-a silit să părăsească satul.

Informat despre acestea ministrul s'a pus în tratative cu comuna, pretinzând dela comună să plătească o bagatelă sumă de arendă (voind să-și câștige titlul de drept). Șiretlicul s'a observat și s'a respins pretențiunea ministrului.

Ministrul de instrucție atunci a îndrumat conducerea comitatului să intervină la comună, ca astfel comuna politică să pornească proces.

Reprezentanța comunală însă nu s'a învoit. Așa a ajuns cauza la congregație, unde comisia permanentă a propus, ca prin schimbarea hotărârii

reprezentanței comunale, fiscalatul comitatului să pornească procesul în numele comunei.

Ajungând la ordinea zilei, această cauză în congregație și-au ridicat cuvântul d-nii dr. Stefan C. Pop și dr. Cornel Iancu, cari au expus clar toată afacerea, pledând cu argumente zdrobitoare pentru dreptul zărandenilor.

Discursurile și-au avut efectul. Referentul Maros Iván a prezentat o nouă propunere: comitatul să răspundă ministrului, că nu este învoit a porni proces în numele comunei, dacă însă d. ministru nu vrea să renunțe la acest pas, să pornească procesul în numele lui.

D. Ionel Crișan, bursierul soc. fond. de teatru român, ne roagă să desmintim știrea publicată în nr. 227 al „Românului” referitoare la angajarea d-sale la opera din München.

Necrolog. Ni-se anunță moartea dlui *Constantin Mihailaș*, proprietar în Cluj, întâmplată la 27 oct. st. n. 1911 după lungi și grele suferințe în al 38-lea an al vieții. Inmormântarea a avut loc duminică, 29 oct. st. n. în cimiterul gr. cat. din Năsăud.

Odihnească în pace!

Concert. Aflăm cu plăcere, că doamna *Lucia Cosma*, mult apreciată noastră artistă, va da un concert în Sibiu în 17 noembrie a. c. cu concursul dsoarei *Anicuța Voileanu*, absolventă a academiei de muzică din Viena, în favorul Reuniunii femeilor române din Sibiu. Concertul va avea loc cu prilejul sfințirii zidirii celei noi pentru școala de menaj și de industrie de casă cu internat a Reuniunii.

Programul concertului se va publica în curând.

Dela biroul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” primim următorul anunț: Cătră domniile directori ai despărțămintelor „Asociațiunii”. Vă aducem la cunoștință, că d. *Aurel Costiuc*, a fost angajat din nou ca conferențiar agronomic al „Asociațiunii”, având chemarea a veni în ajutorul poporului nostru în cele economice, prin ținerea de prelegeri și demonstrații practice, prin aranjarea de cursuri din toate ramurile economiei și anume: din cultura pământului, a plantelor agricole, a fănațelor și pășunilor, prăsirea animalelor de casă (vite, cai, oi, porci), cultura viilor, pomilor și a legumelor. Conferențiarul agronomic va sta în ajutorul economilor noștri la procurarea de seminte, de unelte și mașini agricole, de animale de prăsilă și altele, și va da îndrumări la toate întrebările ce i-se vor pune, ținând seamă totdeauna de lipsurile țăranilor noștri. Deasemenea se va îngriji, ca în despărțămintele, în cari va ținea prelegeri, să se întocmească și diferite expoziții și anume: de vite, produse agricole, mașini și altele. Mai departe conferențiarul va stăru și va sta în ajutorul poporului nostru și la înființarea de tot felul de însoțiri agricole, la înființare de bănci populare, lăptării și alte însoțiri cu caracter economic.

Ca acest organ al „Asociațiunii” să-și poată îneplini chemarea sa, rugăm cu toată stăruința pe d-nii directori ai despărțămintelor, să binevoiască a se pune în legătură directă du dânsul, arătându-i trebuințele cele mai neapărate ale economilor noștri din comunele ținatoare de respectivele despărțăminte și invitându-l cât mai des, să meargă în mijlocul poporului, ca să-i dea sfaturile și îndrumările de lipsă.

Trimiterea conferențiarului se va face în ordinea, în care vor intra cererile, ținându-se seamă — întrucât va fi cu putință — și de dorințele speciale ale despărțămintelor.

Cheltuielile de drum ale conferențiarului le vor acoperi despărțămintele din mijloacele ce le au la dispoziție, iară diurnele le va acoperi Comitetul central.

Sibiu, în 14/24 octomvrio 1911.

Pentru „Comitetul central”, biroul „Asociațiunii”: *Andrieu Bârseanu*, prezident, *Oct. C. Tăslăuanu*, secretar.

Apel cătră băncile românești și cătră comercianții și industriașii români. „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” va pune în zilele acestea sub tipar Calendarul „Bibliotecii populare a Asociațiunii”. Acest calendar va fi întocmit anume pentru trebuințele țăranului român și se va tipări în 30,000 ne exemplare, dintre

cari jumătate se vor trimite celor 15,000 de abonați țărani. Știind noi, că țăranii în multele lor lipsuri își caută adesea refugiu la reclamele din calendare, neam hotărît să adăugăm la calendarul nostru și câteva coale pentru reclame. Aceasta o facem conduși de cea mai curată convingere, că prin aceasta aducem un plăcut serviciu băncilor, comercianților și industriașilor români. Vrem să dăm acestora prilej, ca pe lângă un preț neînsemnat să-și poată recomanda publicului mare mărfurile lor.

Prețurile reclamelor sunt foarte modeste și anume:

Pentru o pag. întreagă mărimea Bibliotecii populare 30 cor. Pentru o pag. de jumătate 15 C. Pentru un pătrar de pag. 8 cor.

Cunoscând băncile, comercianții și industriașii români însemnătatea reclamei, care astăzi e sufletul negotului, — credem, că nu va întârzia nici unul a ne trimite o reclamă cât de mică, mai cu seamă, că calendarul nostru va fi unul dintre cele mai răspândite.

Textul inserțiilor însoțite de prețul lor sau de obligație de achitare să se trimită până în 15 noembrie n. a. c., pe adresa: Administrația Bibliotecii populare a „Asociațiunii”, — Sibiu (Nagy-szeben), strada Șaguna Nr. 6.

Sibiu, în 25 octomvrie 1911.

Administrația
Bibliotecii populare a „Asociațiunii”.

Teatrul Apollo. Măne, mercuri, teatrul Apollo va prezinta următorul program bogat și foarte atractiv:

1. Glima se luptă (tablou sportiv senzațional). — 2. Fata cărciumarului (cea mai renumită dramă morală din tainele orașelor mondiale). — 3. Construirea Dreadnoughtului (lucrările acestui monstru al luptei navale se petrec înaintea ochilor noștri). — 4. Morarul și fiul său (dramă foarte senzațională în 2 acte. Persoanele: Bătrânul morar: Robert Garison; Maria, fata lui: Henny Porten; Conrad, călă de morar: Frideric Zelnic. 1000 m. Unicil film original).

Reprezentatiile se încep la orele 5 și jum. 7, 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Bibliografie

—x—

A apărut:

Buletinul Ligei culturale, (secțiunea Giurgiu). Nr. 1. Prețul 50 bani.

Mai multe secțiuni ale Ligei din diferite orașe își au buletinele lor, unde se înserează dări de seamă, articole despre activitatea ligei, note și impresii etc.

Secțiunea din Giurgiu tipărește și ea un asemenea buletin, necesar, și excelent redactat, — notând, că până la redactarea unui *buletin general*, el va fi destul de folositor, dând un mai mare avânt pentru activitatea secțiunii și va aduce un nou spor de membri.

Convorbiri literare. Nr. 10. Anul XLV. Director: S. Mehedinți. Cuprinsul: M. Beza. — Pe drumuri (novelă). — P. Cerna. — Mamă (versuri). ** Bruges (note de călătorie). — H. Frolo. — Sonata appassionata (versuri). — I. Simionescu. — Din vieata universităților franceze. — E. Lovinescu. — Scrisorile lui Grigore Alexandrescu către Ioan Ghica. — dr. Silviu Dragomir. — Când și unde a murit mitropolitul Dosoftei, — T. Iordănescu. — Fachirii indieni și doctrina lor. — N. Șerban. — Giacomo Leopardi și Alfred de Vigny. — Insemnări privitoare la istoria culturii românești. — Cronica literată: Al. I. Zirra. — Cronica Artistică: Jubileul conservatorului din Iași. Mihai Ș. Burghilea, Gh. Gh. Popescu — Cronica școlară: Numirea directorilor și dirigintilor de școli primare. Răspuns la ancheta culturală. — D. Timotei. — Dela români de peste hotare: Figuri dispărute. — Muzică. — Alegeri pentru parlament. — ** Ștefan Popescu (Necrolog). — Bibliografie.

A apărut:

Săptămâna politică și culturală cu sumarul: Lu. Manevrela. Titu Cornea Cu prilejul manevrelor regale. Victor I. Slăvescu Lupte politice și lupte economice. Dimitrie Dimiu Elevii preparați în familie. Ion Livianu Taina. Dr. Georghe Repezeanu Cronica medicală: Pelagra. ** Vorbe înțelepte.

Din ziare și reviste. Viața românească. — Noua Revistă Română. — Căminul nostru. — Liliica Pindului. — Neamul Românesc. — Facla. — Monitorul Oficial. Freământul. — Les Annales. — Tuberculoza în București. — Străinii despre arta noastră. — Paza picturilor celebre. Ilustrații: M. S. regele, A. S. R. principele Ferdinand și d. ministru de războiu, N. Filipescu, la manevre. Un balon captiv la manevre. Scenă din timpul manevrelor. Redacția și administrația: București, strada Regală, nr. 1. Telefon 13—95.

A apărut:

„Cultura Creștină”, revista profesorilor de teologie din Blaj, nrul 16 cu următorul sumar:

Dr. Alexandru Rusu: Evoluția dogmelor. — Zenove Păclisan: Legăturile românilor Ardeleni cu reformațiunea în veacul al XVI și XVII-lea (I). — Virgil Pop: La unirea bisericilor. (I). — **: O sentință. — Dr. Paul Luran: Presa și viitorul nostru. — Cronică: O nouă serbare culturală; Conferențele învățătoarești ale arhidiecezei de Sibiu; Congres anabaptist; Biserica catolică în Tripolis; O colectă; O hotărîre municipală împotriva abuzului cu alcoolul; Congresul euharistic. — Cărți și reviste: Al. Vestitorii credinții; „Telegraful Român”; „Katholische Kirchenzeitung”. — Telefon.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Calendarul pe anul bisect dela Hristos 1912, cu un cuprins bogat de articole literare, economice, poezii, glume și cu mai multe ilustrațiuni, între cari amintim pe a apostolului neamului *Nicolae Iorga* și a marelui mecenat *Vas. Stroescu*. Cu șematismele diecezei Arad și Oradea-mare. Prețul unui exemplar cu șematism 50 fileri fără șematism 30 fileri Revanzătorii capătă rabat.

POȘTA REDACȚIEI.

D-nii *Muntean și Dimitriu*, din str. Stirbei-Vodă, sunt rugați să ne trimită din nou adresa cu n-rul casei, pentru a fi satisfăcuți.

„Un x mic — din lumea mare, al poetului cutare”

Nu vedea la alții spin Când ți e bârna foarte mare...

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comande dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Redactor responsabil: *Atanaslu Hălmăgian*.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă). Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: *Dr. A. Cozmașu*. Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m. Telefon 88—99.

19 1
28 31
17 20
16 29

REGATUL ROMÂNIEI ARSENALUL DE CONSTRUCȚII

6501.20 Sept. 1911

Publicațiune.

De oarece la licitația din 15 Septembrie 1911 nu s'au obținut prețuri avantajoase, se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 1 Noembrie 1911, orele 9 dimineața se va ține o nouă licitație în localul acestui stabiliment, pentru aprovizionarea cu următoarele serii de materiale:

SERIA I-a.

180000 kgr. oțel rotund în bare pentru corpuri de șrapnele de 88 m.m. toleranță în plus de 1 m.m.; lungirea barelor 3 metri cu o toleranță în plus de 30 m.m.

14000 kgr. Idem pentru diafragme de 45 m.m. o toleranță în plus de 0,5 m.m., lungimea barelor 3 metri, toleranță în plus de 30 m.m.

30000 kgr. Idem pentru capace de 55 m.m. o toleranță în plus de 0,6 m.m. lungimea barelor 3 metri toleranță în plus de 30 m.m.

6500 kgr. Idem pentru șurupuri port-percutoare de 23, 5 m.m. bine rotunde și fără oxide, lungimea barelor obișnuită.

200 kgr. Idem pentru șurupuri de 3—5 mm. o lung. barelor obișnuită.

3500 kgr. Idem pentru capacele degetarului de 28 m.m. bine, rotund și fără oxide, lung: barelor obișnuite.

SERIA II-a.

25000 kgr. drugi de alamă presabilă numită „Delta” având 33 mm. cu o toleranță 0.2 m.m.

28000 kgr. Idem de 29 m.m. toleranță de plus 0.2 m.m.

4200 kgr. Idem de 41 m.m. toleranță de plus 0.2 m.m.

3200 kgr. Idem de 15.5 m.m. toleranță de plus 0.05 m.m.

1000 kgr. Idem de 12 mm. toleranță de plus 0.05 m.m.

280 kgr. sârmă de alamă de 3 mm.

250 kgr. Idem de 4.5 m.m.

120 kgr. Idem de 2.5 m. m.

300 kgr. Idem de 7.5 m.m.

100 kgr. Idem de 1 m.m. pentru arcuri spirale.

250 kgr. bandă de alamă de 33 m.m. lățime și 0.6 m.m. grosime pentru arcuri de siguranță.

200 kgr. Idem de 27 m.m. lățime și 0.6 m.m. lățime pentru arcuri.

350 kgr. Idem de 45 m.m. lățime și 0.5 m.m. grosime pentru runde.

7800 kgr. țevă de alamă presabilă numită „Delta” de 62 x 48 m.m.

2200 kgr. țevă de alamă obișnuită pentru tub aprinzător de 11 x 9 m.m.

4500 kgr. țevă de aramă fără sudură de 82 x 74.5 m.m.

SERIA III-a.

100000 kgr. plumb în blocuri pentru gloanțe.

17000 kgr. antimoniu.

800 kgr. bandă de plumb de 19 m.m. lățime și 0.8 m.m. grosime pentru runde.

SERIA IV-a.

12000 kgr. colifoniu (sacáz).

Doritorii de a lua parte la licitația, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni, la Arsenalul de Construcții în fiecare zi de lucru între orele 9 și 11 dimineața.

p. directorul Arsenalului,

L. S.

Subscriere nedescifrabilă.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociațiunii călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

A R A D, Szabadság-tér Nr. 14.

(Filiale în PISCHI și CERMEI).

Deschidere de restaurant!

Imi permit a aduce la cunoștința p. t. Onor. public că începând dela 1 Octombrie mi-am deschis un

Restaurant civic

în casele-mi proprii (fosta Caffé Național) și mă așlesc a mulțumi pe deplin oaspeții mei ca și mai înainte la Hotel-Pelican. Renumita Bere de Pilsner a ajuns la o desfăcere nelimitată și în acest nou restaurant al meu, unde permanent se află bogată alegere în mâncări de prânz și cină.

Cu toată stima:

S A V A T O C H I N,
RESTAURATEUR.
P A N C I O Y A.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.
Telefon 438.

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővartér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor. public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primesc, orice lucrări de compactorie și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mânusi. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru ziare, registre de casă și comptabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima:

Sabin Solomon, compactor

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărit să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Mare izvor de cumpărat ieftin

KOPETKÓ KÁROLY junior

PRĂVĂLIE DE MODĂ.

ARAD, STRADA WEITZER-JÁNOS.
(Palatul minorităților).

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 477.

Cu ocaziunea timpului de toamnă și iarnă, recomand costumele cele mai bune de stofe duble, catifea pentru haine, flanele franceze de lână, mătăsuri pentru bluse, muselină și escharpată de mătase pentru teatru precum și cele mai moderne mărfuri de blănării. Mare magazin de fabricații din patrie. Pânzături și servicii de masă, precum și albituri pentru bărbați. La cumpărări în bani gata 5% rabat.

Serviciu prompt.

IACOB ȚEPENEU

PROPRIETAR ȘI SCULPTOR

FEHÉRTEPLOM (BISERICA-ALBĂ).

STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocne: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier de pietrii mormântale precum: lucruri de marmoră, granit, laborator, piatră de năsip, etc. Lucrez și în provincă. — Prețuri moderate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, eșcută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

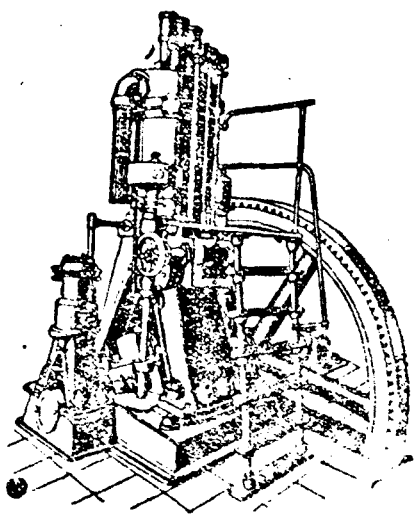
Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și officianți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă distincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția din Sepsiszent-
györgy cu medalie de aur.

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuează:
stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de ulei brut „Coroana“, mori mănate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de tran-
smisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Primul strungar de lucș român, Brașov.

Specialist în canal (pipe) de puțină

Am onoare a aduce la cunoștință onor. public român
că am deschis în strada Neagră Nr. 4 un atelier de

strungărie de lux și mobilă

unde se primesc spre efectuare tot felul de lucrări
atingătoare în bransa aceasta precum: Jocuri de
popice, Etajere rame de perdele, Fesnece pentru
biserici, Picioare de masă, Stâlpi de străni etc. etc.
Primesc umbrele de ploaie spre reparat, Violine,
tacuri de biliard etc. Comercianții primesc deslușiri.
Comandele se fac solid la timp, și prețuri reduse.

Rugând sprijinul Onor public român semnez:

Cu deosebită stimă: **Ilie Sârbu**

Prețuri foarte reduse serviciu prompt.

Primul umbrelar rom. din Brașov și Ungaria.

Casa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără
anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu
4 procente și jum. la sută — iar depu-
neri mai mari cu 5 procente. Depuneri
și ridicări se pot face și prin Casa de
păstrare postală. Darea de camete o plă-
tește institutul. Acordă împrumuturi: pe
cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau
în anuități, pe obligațiuni cu caventa, ca
credite de Cont-curent pe lângă asigurare
hipotecară sau de valoare (acții și efecte
publice). Dobânda variază între 8 procente
și 6 procente la sută, după mărimea îm-
prumutului și asigurarea oferită. Schimbă,
adeacă cumpără și vinde, orice fel de
monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-
țurile cele mai moderate

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
se pot procura dela

VOJTEK și WEISZ

droguerie și parfumerie

în

ARAD, Andrassy-tér.

Comandele prin poștă se execută
cu cea mai mare promptitudine.